

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 6 · 9. oktober
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 9. oktober 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 6):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:10]: Representanten Lene Westgaard-Halle, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Erlend Wiborg vil framsette et representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:00:28]: Det er en glede på vegne av stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Tor André Johnsen, Per-Willy Amundsen, Dagfinn Henrik Olsen, Himanshu Gulati og meg selv å framsette et representantforslag om å endre introduksjonsprogrammet slik at deltakerne går fra å være passive ytelsesmotakere til integrerte arbeidstakere.

Presidenten [10:00:50]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:59]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:01]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:01:35]: La meg begynne med å gratulere statsministeren med forslaget til statsbudsjett, som ble lagt frem i denne salen på mandag. Selv om jeg selvfølgelig håper at det er det siste fra denne regjeringen som blir vedtatt, erkjenner jeg at det ligger et stort arbeid bak å legge frem et statsbudsjett. De store utfordringene vi står overfor, er velkjente.

For det første blir vi flere eldre, og andelen folk i arbeidsfør alder blir mindre. Det skaper en akutt mangel på arbeidskraft både for velferdstjenester og bedrifter.

For det andre må vi omstille oss, sånn at vi både når klimamålene våre og sikrer velferden vår fremover. Norske bedrifter må i årene fremover hente mer av sine inntekter i skarp internasjonal konkurranse fremfor fra Nordsjøen.

For det tredje må vi skjerpe vår forsvarsevne, og Europa må ta et større ansvar for eget forsvar.

På det siste punktet mener jeg regjeringen har levert, og jeg har lyst til å gi honnør for det. Men på de to første opplever jeg at dette statsbudsjettet utsetter løsninger på de store hovedutfordringene. Kanskje neste år blir året vi kan ta fatt på det.

I stedet har statsministeren ivrig lekket bevilgninger til politi og helsetjenester. Helsekøene, som har vokst kraftig på Støre-regjeringens vakt, skal nå kuttes. Og når det gjelder politifolk, som det er blitt langt færre av på Støre-regjeringens vakt, skal det nå kuttes.

Det er bra at regjeringen forsøker å rydde opp i problemene de selv har skapt de tre første årene i regjering. Men burde de ikke egentlig ha kommet lenger, av hensyn til våre barn og fremtiden? Burde ikke regjeringen ha styrt bedre, unngått økte ventetider og færre politifolk i gatene, så de store pengene i neste års budsjett kunne vært brukt på Norges langsiktige utfordringer?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:03:36]: Først takker jeg for gratulasjonen med budsjettet. Statsministeren som står her, vet at å lage budsjett er en omfattende affære. Det vet også Erna Solberg fra sin erfaring. Denne statsministeren har ambisjon om å lage flere statsbudsjetter, og vi er i en god rekke.

Jeg synes hun beskriver mange av hovedutfordringene våre på en god måte. Dette er et budsjett som er ansvarlig, det tar Norges muligheter i bruk, det bidrar til at folk, som Statistisk sentralbyrå sier, nå vil få mer å rutte med, kjøpekraften bedres – de får bedre råd, som vi sier. Vi tar kraftfulle grep for at skolen vår skal bli bedre for ungene våre og studentene skal komme igjennom studiene sine på en bedre måte. Vi har tiltak for å få flere inn i arbeid. Vi tar grep når det gjelder forskning og utvikling, tar i bruk ny teknologi. Alt dette er langsiktige møter med det Norge står overfor.

Helsekøene begynte å vokse i 2017. De skjøt i været under pandemien. Det kan vi forstå, fordi veldig mange behandlinger ble lagt til side. Det tar vi tak i med å få helsekøene ned. Det gjør vi gjennom et ventetidsløft som samtidig kombinerer regjeringens ambisjon om at sykehusene skal jobbe på nye måter. Vi omstiller i offentlig sektor. Jeg har vært rundt på sykehus og ser nå hvordan oppgavefordelingen blir gjort på nye måter, ny teknologi blir tatt i bruk. Kunstig intelligens blir tatt i bruk for å analysere og diagnostisere. Alt det er veldig bra.

Regjeringen har en plan for hvordan vi skal ta Norge gjennom denne krisen vi har hatt i økonomi og omgivelser. Den planen leverer. Og den fordrer at vi klarer å følge opp dette på en ansvarlig måte. Vi tror at gode investeringer, ansvarlige investeringer i velferd, får flere mennesker ut i jobb, vi må øke kompetansen og ta bedre vare på skoleelever, ungene våre, slik at de kan være med

på å løse mange av de store oppgavene og mulighetene – la oss understreke det – som Norge har foran seg.

For øvrig vil jeg takke for at vi har fått et bredt flertall for å styrke Forsvaret. At vi gjør det sammen, er en styrke for Norge.

Erna Solberg (H) [10:05:37]: Jeg synes svaret fra statsministeren var ganske beskrivende for det jeg mener er en hovedutfordring for øyeblikket, nemlig at avstanden fra prat til handling blir så stor med denne regjeringen. På alle områdene hvor det dreier seg om omstilling og endring, skjer det jo ingenting. På arbeidsmarkedssiden skjer det ingenting. Ungdomssatsingen, som man har skrytt av, og som statsministeren i august måned hadde et oppslag om skulle komme, er blitt til en dataordning på 35 mill. kr i neste års budsjett, og kommer altså ikke før langt utpå høsten.

Avstanden fra prat til handling er blitt enda større, og avstanden mellom hva man vil, og hva man får til, vokser hele tiden. Da er det også en utfordring at vi til stadighet må ta en faktasjekk av hva regjeringen sier. En stund var det bare finansministeren jeg syntes vi måtte ta faktasjekk av, men nå har jeg opplevd at alle høstens budsjettutspill har medført at vi må begynne å ta faktasjekker av statsministeren også.

Vil statsministeren begynne å snakke ærlig om de budsjettprioriteringene som de faktisk gjør?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:06:41]: Det er et oppsiktsvekkende spørsmål. Svaret på det er selvfølgelig ja. Vi beskriver hva dette budsjettet bidrar til, og hva vi får til. Når jeg sier hva vi får til, er det det norske samfunn.

Beskrivelsen Erna Solberg gir, er at det skjer ingenting. Men det skjer jo noe i et land som setter investeringsrekorder. Investeringene går nå noe ned fra toppnivået i fjor, men de ligger langt over det de gjorde i alle årene med Erna Solberg. Overskuddsrekorder, eksportrekorder og viktigst av alt: sysselsettingsrekord. I dag er sannsynligvis den dagen i Norges historie hvor flest mennesker er på jobb.

Endringene i måten arbeidsmarkedsetaten nå skal jobbe på, er å gå fram på en slik måte at vi hjelper unge mennesker: hjelpe menneskene som er under 30 år som ikke er i jobb, inn i jobb – ungdomsgaranti. Vi skal bidra til å få folk som av en annen grunn ikke kan jobbe 100 pst., inn i arbeidslivet. Det krever en ny type innsats.

Så hva vi får til, står i disse store tallene. Budsjettet forteller om det. Jeg er ærlig om det, og la meg si det slik: Jeg er stolt av det også.

Erna Solberg (H) [10:07:47]: Det som også står i nasjonalbudsjettet, er at grunnen til den høye sysselsettingsveksten i 2022 var gjenåpningen etter og ettervirk-

ningene av pandemien. Det har regjeringen skrevet svart på hvitt. At man gir æren til dagens økonomiske politikk fra regjeringen når man selv skriver i den faglige delen at det faktisk skyldes gjenåpningen etter pandemien, er interessant.

La meg snakke litt om noen av de tingene man har snakket om før budsjettet kom. På Støre-regjeringens vakt har vi sett en storstilt nedbemanning av politiet. Like før sommeren var det over 600 færre politifolk i politidistriktene enn det var da denne regjeringen tiltrådte. Halvparten av Oslos befolkning oppgir å ha hørt om eller sett gjengkriminalitet i sitt nærmiljø det siste året. På landsbasis sier 29 pst. det samme. Politiet får nå nye kontorer som kommer til å stå tomme, men de får mindre prioritet.

Vet statsministeren hvor mange nye politifolk dette statsbudsjettet kommer til å gi, og er det et mål å komme tilbake til den forrige regjeringens bemanning av politiet med det regjeringen gjør nå?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:08:51]: La meg først ta det med ledighet. Vi har et arbeidsmarked i dag med folk i jobb og en ledighet som altså er lavere enn den var på Erna Solbergs vakt. Hun kan godt bruke 2022-tallene; jeg er opptatt av situasjonen i dag. Vi har den laveste ledigheten. Ser vi til Sverige, ser vi 600 000–700 000 ledige. Det at vi har klart å komme gjennom dette med lav ledighet i Norge, er et av de beste resultatene vi har.

Det er omtrent like mange i politiet i dag som det var i 2021. Det er ulike stillinger i politiet, og de kan fylle forskjellige funksjoner. Vi er opptatt av å få flere politifolk ut i gatene. Politibudsjettet – som vi i fjor la fram med 500 mill. kr i pluss, med over 2 mrd. kr nå, pluss det vi gjorde i revidert budsjett – kommer til å bidra til at vi nå får flere politifolk ut i de områdene hvor kriminaliteten er alvorlig. Vi har en detaljert plan om å gå etter gjengene, gå etter bakmennene og samarbeide med andre land. Dette arbeidet blir rullet ut gjennom høsten – også reformer i domstolen, med raskere domstolsbehandling og mer bruk av alternative straffereformer. Det er tilpasset de utfordringene vi har nå.

Erna Solberg (H) [10:09:58]: Det var før sommeren 600 færre politiansatte i politidistriktene – de som er ute og driver det forebyggende arbeidet. Når ungdoms- og gjengkriminaliteten øker så mye som vi har sett nå, er det påfallende at under denne regjeringen legger man ned forebyggende avdelinger på veldig mange av de stedene hvor ungdomskriminaliteten øker, fordi man ikke har fått penger til nettopp de politistillingene. Nettoøkningen i dette budsjettet er på 447 mill. kr til politiet. Og jeg spør igjen: Er målet å komme tilbake til det nivået vi hadde i politidistriktene da denne regjer-

ingen tiltrådte, før Støre-regjeringen begynte å flytte vekk og redusere det forebyggende arbeidet i politiet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:10:44]: Det er veldig rart for en regjering i 2024, som ser mot 2025 og 2026, å si at man skal tilbake til 2021. Vi skal framover. Vi skal møte de behovene som er nå. Det er å forstå hva denne gjengkriminaliteten betyr, hvor den rammer, hva den krever av politifolk hvor, hvordan vi kombinerer politiinnsats i gatene med forebyggende arbeid, hvordan vi gjør domstolsprosessene bedre, slik at vi får raskere gjennomføring og rettere innretning av straff. Fasiten finner vi ikke i 2021. Den finner vi i det utfordringsbildet som er nå, i nær kontakt med vårt veldig dyktige politi. Det er å sørge for at politiutdannede nå får jobb – det får de i løpet av høsten, det kommer stadig flere inn i fast arbeid – og for flere politifolk i gatene. Vi styrker etterforskningskapasiteten, styrker domstolene og styrker grunnlaget for bedre forebygging ute i kommunene.

Erna Solberg (H) [10:11:35]: Det er jo ikke sånn at den økte ungdomskriminaliteten er kommet overraskende. Det første denne regjeringen gjorde, var faktisk å legge vekk den stortingsmeldingen om organisert kriminalitet og ungdomskriminalitet som den forrige regjeringen la frem. Da Monica Mæland ble justisminister, satte hun i gang et arbeid med dette, både på det forebyggende planet og ellers. Og en rekke av de tiltakene som vi nå de siste månedene har sett at Arbeiderpartiet har ment har vært viktige, f.eks. forslag om oppholdsforbud og hurtigdomstol for unge kriminelle, lå i den stortingsmeldingen som regjeringen altså valgte å legge i en skuff. Samtidig startet man altså med å bygge ned det forebyggende arbeidet, som er den andre siden av den harde linjen – å forebygge. Etter det har vi fått mer ungdomskriminalitet, mer gjengkriminalitet og færre politifolk i gatene. Angrer statsministeren på at han la vekk viktig politikk, og at det var en av de prioriteringene man gjorde da man kom inn i regjeringskontorene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:12:40]: Nei, statsministeren gjør ikke det. Vi har gjennom de siste to årene lagt fram målrettet satsing for å treffe det kriminalitetsbildet vi har i dag. Og la meg si det: Når vi får kriminalitetsproblemer i dag, er dette noe som har bygget seg opp over tid. De åtte årene Erna Solberg satt som statsminister, utviklet det seg tegn i retning av gjengkriminalitet – utfordringer og ungdom som ikke ble plukket opp, som kom inn i kriminelle løp. Jeg er ikke så opptatt av å peke på ansvaret bakover, men av å se på hva vi gjør nå. Og det vi gjør nå, det er å bevilge betydelig mer penger til å kunne få politifolk på de stedene hvor det er alvorlig og viktig å være synlig i gatene, det er å ha bedre, raskere oppfølging av de unge, og særlig

de aller yngste som blir pågrepet for kriminalitet, og så er det å bidra til å lukke døren så ikke flere kommer inn i kriminalitet – det må vi også ha med i dette bildet. Min dialog med Politidirektoratet og justisministerens arbeid viser at her er vi veldig godt i gang. Det er en stor utfordring som vi har sammen med nabolandene våre, og som vi også skal løse gjennom internasjonalt og nordisk samarbeid.

Erna Solberg (H) [10:13:46]: Det slår meg at avstanden mellom prat, handling og resultater er ganske stor for denne regjeringen, for det er altså færre politifolk og mer ungdomskriminalitet, og man lot med en gang være å følge opp de forslagene som lå på bordet, og trakk tilbake en stortingsmelding.

La meg gå over til noe annet, som også viser det samme. I Dagbladet kan vi lese om politimannen Lars, som valgte å betale 100 000 kr av egen lomme for å komme tilbake i jobb et år raskere, heller enn å vente på behandling i det offentlige. 260 000 nordmenn står i helsekø nå. Ventetiden er blitt 13 dager lengre under denne regjeringen. Det er så lenge at vi i praksis nå har fått et todelt helsevesen i Norge, der noen har råd til å kjøpe seg hjelp raskere, og andre ikke. Høyre mener at ingen skal føle seg tvunget til å bruke sparepengene for å få helsehjelpen de trenger. Jeg vet at egentlig mener Arbeiderpartiet, statsministerens parti, det samme. Likevel skjer det.

Hvordan skal da det budsjettet som er lagt frem nå, bidra, når realnedgangen for spesialisthelsetjenesten er på 0,3 pst.?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:14:55]: Dette spørsmålet har jeg egentlig sett fram til å få, for vi har et rekordsterkt sykehusbudsjett, over 5 mrd. kr mer til sykehusene. Når disse bevilgningene svinger, er det bl.a. fordi vi investerer i nye bygg. Nye bygg står ferdig. Når nye bygg står ferdig, går en del utgifter ned. Nå setter vi i gang med nye bygg i Bergen, Stavanger og andre steder for å styrke sykehusene våre, bygge dem nye og sterke.

Vi satser på det beste vi kan i den norske helsemodellen: et sterkt offentlig helsevesen, moderne sykehus, ny teknologi og et godt samarbeid med ideelle og private. Det er en miks vi alltid har hatt. Der vi skiller lag, er at vi mener at dette skal være noe fellesskapets sykehus skal styre, for at vi bruker arbeidskraften vår og ressursene våre riktig, for å nå flest mulig med best mulig behandling. Da tjener vår modell oss godt, mener vi. Dette budsjettet har en markant satsing på sykehusene og en stor innsats for å få ned ventetidene, som begynte å øke i 2017, og som akselererte veldig under pandemien, men som nå er på vei ned.

Erna Solberg (H) [10:16:01]: Regjeringen har fremmet sitt ventetidsløfte, som er at man – i motsetning til

for politiet – ser tilbake til det ambisiøse nivået som den forrige regjeringen lå på. Man skal altså tilbake til det ventetidene var da man overtok regjeringsmakt. Det er løftet fra regjeringen.

Dette er ikke første gang regjeringen lover å korte ned ventetidene. I 2023 sa regjeringen at ventetidene ikke skulle øke sammenlignet med 2022. Hva skjedde? Jo, ventetidene økte. Tidligere i år var løftet at ventetidene skulle reduseres sammenlignet med 2023. Hva har så langt skjedd? Ventetidene har økt. Underveis har regjeringen bommet grovt på sine anslag i budsjettene, de har måttet styrke sykehusene med et skippertak i revidert nasjonalbudsjett, og nå forteller de en glanshistorie om hva de ekstra bevilgningene er, som ikke stemmer med det vi leser i budsjettet, hvor det altså for denne regjeringen ikke er en prioritet å løfte helsebevilgningene, for det er en realnedgang på 0,3.

Hvorfor skal vi stole på at regjeringen får dette til nå, når det er så stor avstand mellom prat og det vi ser av resultater?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:17:08]: Hva ventetidene var da Erna Solberg gikk av, er jeg egentlig ikke så veldig opptatt av. De begynte å øke mens Erna Solberg satt i regjering, i 2017, og under pandemien, da covid-19 kom, ble alle skuldre, rygger og albuer lagt til side på ortopedi fordi de fikk inn covid-19-pasienter. Etterslepet av det, helseproblemer i sykehusene, sykemeldinger, har gjort at det å komme ned igjen på et nivå som før pandemien – og det hadde ikke noe å gjøre med når Erna Solberg satt i regjering, men det hadde noe å gjøre med å komme tilbake dit igjen – er et rimeleg anslag. Det arbeidet legges det inn en innsats på nå.

Hvorfor skal statsministeren bli trodd på dette? Jo, han skal bli trodd på det – jeg inviterer representanten Solberg til å besøke Ahus, Rikshospitalet og andre sykehus for å se det arbeidet som nå gjøres. De jobber på nye måter. Flere av disse sykehusene har fått ned ventetidene med 10–20 dager på et halvt år. For meg viser det at når de, leger, sykepleiere, ergoterapeuter, helsefagarbeidere, jobber på denne måten, bytter om på arbeid, bruker ny teknologi, så får vi det til. Så dette løftet kommer vi til å levere på. Vi skal sette alt inn på å nå de målene.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:18:22]: Jeg tror mange føler seg lurt etter framleggelsen av statsbudsjettet. De føler seg lurt når det gjelder presentasjonen av sletting av studiegjeld, de føler seg lurt når det gjelder satsingen på helse, og de føler seg lurt når det gjelder skattelette, som altså er én krone om dagen. De føler seg lurt når det kommer til politisatsing, som for det meste spises opp av pensjonskostnader, lønns- og prisvekst og IKT. Justisdepartementet skriver selv at de prioriterer å opprettholde bemanningen i politiet i 2025, i en tid der vi

ser hvilke problemer vi har. Det er masse ord, og det er lite handling. Hvis regjeringen hadde vært en privat bedrift, hadde sannsynligheten vært stor for at de hadde blitt dømt for villedende markedsføring. Er regjeringens strategi å prøve å skjule manglende handlekraft ved å prøve å føre folk bak lyset?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:19:21]: Regjeringens strategi er å levere et ansvarlig budsjett som bidrar til at folk får bedre råd i hverdagsøkonomien sin. Det er å bidra til å opprettholde de veldig gode resultatene rundt om i Bedrifts-Norge, hvor vi investerer mer, eksporterer mer, har høyere overskudd og ansetter flere enn noen gang. Det er veldig viktig. Men folk har utfordringer i hverdagen sin. Kommunene har utfordringer som vi skal løse gjennom dette budsjettet, og gjennom nær dialog med kommunene.

Dette budsjettet viser på område etter område hvordan vi leverer politikk for nettopp å gjøre hverdagen tryggere, gjøre økonomien tryggere og også ta i bruk de nye mulighetene som ny teknologi gir for at vi kan kutte utslipp og skape jobber. Det er det budsjettet er. Jeg går ut fra at representanten har lest hele budsjettet fra A til Å, og hvis hun føler seg lurt av det, kan jeg gjerne ta en runde med henne om det igjen. De målene vi har satt oss, er veldig tydelig formulert i budsjettet, og vi kommer til å ha det også i budsjettdebattene her i Stortinget framover mot slutten av året.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:20:22]: La oss se litt nærmere på politibudsjettet. Politiets Fellesforbund sier også at dette er et nødbudsjett fra 2024 som videreføres i 2025. I Sverige skal de nå bygge opp politiet fram til 2025 med 10 000 nye politifolk. Det har de holdt på med siden 2016. Det denne regjeringen gjør, er å snakke mye, men når vi kommer til budsjettet, ser vi at det dessverre skjer altfor lite. Det utdannes nå 500 nye politifolk, og jeg spør, i likhet med Politiets Fellesforbund: Hva skal skje med dem neste år, når også de er ferdig utdannet? Hvorfor er ambisjonene til regjeringen å videreføre bemanningen, når det er helt åpenbart at Norge står overfor enorme utfordringer med organisert kriminalitet, ungdomskriminalitet og gjengkriminalitet? Alt dette går i feil retning, mens det regjeringen gjør i praksis, når en ser vekk fra IKT-kostnader og alt det andre, er å videreføre bemanningen fra årets budsjett.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:21:27]: I forslaget til budsjett foreslår regjeringen å videreføre den satsingen vi kom med i revidert nasjonalbudsjett. Det var altså en stor tilleggsbevilgning for å kunne møte behovene midt i året og samtidig legge på ytterligere styrking. Totalt foreslås 2,4 mrd. kr for å sikre stabil grunnfinansiering av politiet. Da går vi gjennom en

lang rekke områder for å sørge for at vi har nok politifolk ute der kriminaliteten er mest utfordrende, hvor vi trenger politifolk i gatene. Som jeg sa til representanten Solberg, sørger vi for bedre domstolsbehandling, raske domstolsbehandling og raskere reaksjon mot dem som blir tatt for kriminalitet. Vi sørger for et område som Fremskrittspartiet snakker veldig lite om: Hvordan lukker vi døren inn til kriminalitet, hvordan får vi bedre forebygging, og hvordan får vi det til å fungere godt sammen. Dette budsjettet har altså en sterk satsing i politibudsjettet under Justisdepartementet, men en lang rekke av disse områdene er også viktige på andre budsjettområder, som skole og helse.

Presidenten [10:22:23]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:22:40]: Norge bruker enormt med penger. Neste år foreslår regjeringen å bruke 460 oljemilliarder. Samtidig har Norge et av de høyeste skattenivåene. Tilbake får innbyggerne våre ofte middelmådige tjenester, det er krise i eldreomsorgen og rekordlange helsekøer, og det er en storstilt mangel på ressurser i politiet. Det er ikke mangel på penger, men det er mangel på evne til å prioritere de grunnleggende velferdstjenestene som gir innbyggerne våre frihet og trygghet.

Trygghet for liv og helse er en av statens aller viktigste oppgaver. De eldre som har bygd dette landet, er budsjettapere for tredje år på rad. I fjor avdekket TV 2 at det sto 3 000 eldre i sykehjemskø, med vedtak. Under valgkampen i fjor lovet statsministeren 1 500 nye sykehjemsplasser, men regjeringen har fjernet øremerkingen til nye plasser. Ifølge KS ferdigstiller kommunene kun 235 nye plasser i år som øker kapasiteten.

Pårørende, eldre, pleietrengende og syke mennesker ser at pengene finnes, men at viljen til å prioritere de viktigste oppgavene er fraværende. De ser at regjeringen prioriterer eldre ned og klimasubsidier og aktiv næringspolitikk med tvilsom effekt opp. Neste år bevilger regjeringen 2,1 mrd. kr ekstra til karbonfangstprosjektet Langskip, der en vil bidra med totalt 20 mrd. kr. For samme sum kunne vi ha sikret i overkant av 4 500 nye sykehjemsplasser. De neste årene vil regjeringen subsidiere havvind med opp mot 35 mrd. kr. For det samme beløpet kunne vi ha sikret rundt 30 000 nye politistillinger i ett år.

Hvorfor mener statsministeren at det er viktigere å subsidiere prestisjeprojekter som er høyrisikogambling med skattebetalernes penger, enn å sikre vanlige folks trygghet og gi eldre en verdig alderdom?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:24:44]: Først: Det å gi våre eldre en verdig alderdom er et hovedmål

for regjeringen – jeg tror enhver regjering vil mene det. Vi lever lenger, og det er bra. Folk jobber lenger, og det er også bra, og de bidrar også etter at de er kommet i pensjon.

Vi har tatt tak i eldrepolitikk på bred front i denne regjeringen. Vi har laget en omfattende melding om eldre-reformen «Bo trygt hjemme» og bidratt til at eldre kan bo hjemme og få hjelp og tilrettelegging til det. Vi bygger flere sykehjemsplasser og har bevilget penger til å få et mer aldersvennlig samfunn på en lang rekke områder.

Det er verdt å minne om at i den tiden da representanten satt i regjering – og i de årene hadde man en eldreminister – gikk antall sykehjemsplasser ned mens befolkningen faktisk økte. Det er ikke slik at man kan måle antall sykehjemsplasser en-til-en ut fra hvilken verdig eldreomsorg vi gir til våre eldre. Noe av det viktigste vi har satset på, er at de kan bo hjemme lenger og bo trygt hjemme lenger.

Denne motsetningen som representanten Listhaug tar opp – at det å satse på klima burde vi ikke gjøre, vi burde i stedet bruke de pengene på å bygge eldreboliger, og at vi ikke burde satse på havvind, som skal sikre nok kraft til bedriftene våre og samfunnet vårt, men bruke de pengene på å bygge eldreboliger i stedet – tror jeg eldre ville være veldig uenig i. Når jeg møter eldre, er de en av de gruppene i landet som sterkest sier at vi må ta klimaendringene på alvor, og at vi skal legge grunnlaget for at ungene våre får jobb. Da må vi investere i å få mer kraft.

Det er lett å være Sylvi Listhaug som sier at akkurat nå snakker jeg om eldre, og akkurat nå snakker jeg om politi – bruk alle pengene der. Så sier hun at vi skal ta dem fra disse viktigste oppgavene som vi må møte: skaffe mer kraft, løse klimaufordringene og nå klimamålene våre. Setter man strek over alt det, da blir man lurt, for å bruke representantens begrep. Det er et lurebudsjett.

Skal vi ta vare på Norge framover, satse på nye jobber og ta i bruk ny teknologi, tror jeg de eldre, som har lang erfaring, vil si at da må vi også ta ansvar for å gjøre det – og samtidig sikre en god alderdom til våre eldre, og det gjør vi.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:26:44]: Jeg tror de eldre ser at skal vi ta vare på Norge, må vi ta vare på de som har bygd dette landet. Det er ingen tvil om at de blir nedprioritert av denne regjeringen. Det er krise i kommunene, og det kommer til å komme massive kutt i budsjettene der ute. Derfor tror jeg mange har problemer med å akseptere at regjeringen f.eks. har brukt flere hundre millioner kroner på å subsidiere batteriproducenten Freyr, der resultatet er at eiere har beriket seg selv uten å ha produsert et eneste kommersielt batteri. Dette er pen-

ger som kunne gått til eldreomsorg. Regjeringen vil også bruke opp mot 60 mrd. kr fram mot 2025 for å oppfylle et grønt industriløft – penger som heller kunne gått til omsorgsboliger eller sykehjemsplasser.

Hva vil statsministeren si til eldre som er ensomme og redde, som ikke får den hjelpen de trenger, og som lurer på hvordan regjeringen kunne prioritere batterifabrikken Freyr heller enn å sikre dem en verdig og trygg alderdom?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:27:44]: Batteriproduksjon i Norge blir i all hovedsak betalt av private investorer. Sånn bør det være. Vi tror det samtidig er riktig at vi som fellesskap er med i et grønt industriløft, og gjør det vi har gjort i Norge til alle tider: bidrar til at vi kommer i gang med ny industri og nye virksomheter, ikke minst på et område hvor vi skal kutte utslipp og skape jobber.

Jeg tror egentlig ikke at det sitter urolige eldre og lurer på hvorfor de ikke får en bedre hverdag når batteriproduksjon i Mo i Rana blir støttet; jeg tror faktisk ikke det er diskusjonen. Jeg tror det er: Er kommunen til stede? Har vi nok personell til å hjelpe dem som trenger helsehjelp? Har vi nok bidrag fra pårørende og omgivelser? Og på disse områdene har regjeringen en lang rekke tiltak som vi følger opp, for å treffe i eldreomsorgen.

Det grønne industriløftet handler om at Norge fortsatt skal være en moderne industrinasjon, at vi kan kutte utslipp, skape jobber og nå våre klimamål. Og igjen: Det er lett hvis man er et parti som sier at det ikke er viktig, og at man kan bruke alle de pengene på noe annet. Men et sånt parti er ikke vi, en sånn regjering er ikke vi, og det tror jeg de eldre egentlig er veldig enig i.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:28:49]: Fremskrittspartiet er et parti som mener vi må prioritere. Regjeringen bruker neste år svimlende 52,9 mrd. kr på bistand, men hvis Norge hadde fulgt FNs anbefaling, med 0,7 pst. av BNI, hadde vi frigjort rundt 13 mrd. kr. Det kunne blitt brukt til å ta tryggheten tilbake gjennom å gi det til politiet og domstolene, til å gi dem de ressursene som skal til for å ta kontroll på den kriminalitetssituasjonen som nå bare akselererer.

Vi har sett at det budsjettet som er levert nå, bare er en opprettholdelse av det nivået som er i dag, til tross for at statsministeren prøver å gi inntrykk av at dette tar han på største alvor. Hvorfor mener statsministeren det er viktigere å bruke mer penger enn det FN anbefaler, til bistand, enn det er å sette politiet i stand til å ta tryggheten tilbake i Norge og stanse utviklingen mot svenske tilstander?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:48]: Jeg har redegjort for at denne regjeringen tar arbeidet for å

trygge lokalsamfunn og bekjempe kriminalitet på alvor. Vi bevilger store midler til det. Vi gjør det i dialog med politiet og de flinke folkene vi har i norsk politi, sånn at vi treffer, med flere politifolk i gatene, bedre domstol og bedre forebyggende arbeid – på en lang rekke områder. Det prioriterer vi. Men vi har aldri sagt at hvis vi kan gjøre litt mindre for verdens fattige, kan vi gjøre lite grann mer for folk i Norge. Dette er en balanse. Og igjen er det lett å være Fremskrittspartiet, som ikke tror på det å gi støtte til internasjonale prosjekter, som ikke tror på internasjonal solidaritet og å nå klimamål. Det er en helt annen måte å bruke og tenke og planlegge ut fra.

Det blir spennende å se hvordan det alternativet Sylvi Listhaug står for, sammen med Høyre og Venstre skal bli enige om disse spørsmålene, hvor hun egentlig er på en fundamentalt annen kurs enn de to partiene er, i forhold til internasjonal solidaritet, klima, miljømål og fangst og lagring av CO₂. Jeg godtar ikke den vekslingen som representanten her gjør. Vi skal fortsatt kunne bidra med internasjonal solidaritet, og vi skal løse behovene for våre eldre og for industripolitikk i Norge.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:30:56]: Fremskrittspartiet ønsker en ny kurs for Norge. Neste år vil regjeringen bruke over 30 mrd. kr på innvandring og integrering. På to år har man brukt over 60 mrd. kr på dette. Danmark bruker til sammenligning rundt 3,7 mrd. danske kroner i år. Under denne regjeringen har asylinnvandringen til Norge eksplodert, og helsekøene har økt dramatisk. Rundt 263 000 nordmenn står nå i helsekø. Vi vil stramme inn og kutte innvandringen, slik at vi får ned utgiftene til integrering, slik de har klart det i Danmark. Da kan vi også integrere de mange som allerede er her, på en bedre måte enn vi gjør med dagens ankomster. Hvordan kan statsministeren forsvare at Norge bruker fem–seks ganger mer på innvandring og integrering enn det Danmark gjør, samtidig som rekordmange nordmenn står i helsekø?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:31:56]: Det store bildet av innvandring til Norge i den tiden jeg har vært statsminister, viser flyktninger fra Ukraina. Det mener jeg har vært riktig. Norge har stilt opp for dem. Jeg tror det er bosatt flyktninger fra Ukraina i alle norske kommuner, fra lille Utsira til store Oslo. Det skal vi være stolte av. Bare flyktningsdelen der beløper seg til rundt 30 mrd. kr som sådan. I tillegg kommer utgiftene gjennom helsebudsjetter, skolebudsjetter osv. Det er mange penger, men jeg vil aldri finne på å si: Kunne vi ikke latt være å gjøre det, så kunne vi i stedet brukt de pengene på andre viktige formål? Vi må klare begge deler, og nå har regjeringen vært veldig tydelig på hvordan vi også skal ha kontroll på den innvandringen.

Vi har fått mye kritikk i denne salen for at antall kvoteflyktninger er gått ned. Det skjønner jeg er et vanskelig spørsmål. Men når vi tar imot så mange flyktninger som vi har gjort, på en god og ansvarlig måte, og det er mennesker som trenger skolegang, helsehjelp, opplæring osv., står jeg veldig godt inne for at vi bruker de ressursene på det, og at vi sånn sett bidrar til at disse menneskene kan komme i arbeid og delta i lokalsamfunnet der de bor.

Presidenten [10:32:59]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:33:08]: Jeg vil gratulere statsministeren med budsjettforslaget – og også med å sikre seg ganske tøffe forhandlinger i høst.

Politikk – det er å ville noe, sa den svenske statsministeren Olof Palme. Forslaget til budsjett, som kom på mandag, fikk meg til å lure på hva regjeringen egentlig vil, om regjeringen vil gjøre noe med ulikheter i makt og rikdom, redusere de økonomiske forskjellene i samfunnet, og om det i det hele tatt finnes vilje til å redusere utslipp og ta vare på mer natur. Eller er det sånn at regjeringen lener seg på SVs vilje alene til å ta de grepene som trengs for å gjøre noe med de største utfordringene i vår tid?

I møte med miljødeleggelsene og de økonomiske forskjellene kommer ikke budsjettet med svar som står seg. Miljøsatsingene, vel å merke de som ikke er kuttet, er SVs tidligere gjennomslag – det er vår vilje, det er vår evne. Finansministeren mente til fellesskap og små forskjeller da han la fram forslaget, men da trengs jo politikk og ikke retorikk. For mens vanlige folk teller på kronene, ser vi at de på toppen drar ifra. Styrtrike arvinger vinner igjen og igjen på bekostning av arbeidsfolk. Det er bra at regjeringen ønsker å bidra mer til vanlige folk, men hvis du sliter med å få endene til å møtes, er ikke et par hundrelapper i skattelette nok. Og skal vi få et samfunn med små forskjeller, ja, så må vi få ned forskjellene. Da må vi lytte til Aaberge fra SSB, som sier at man må skattlegge kapitalinntekter hardere, og til SV, som sier at vi må skattlegge dem på toppen hardere, skattlegge bankenes og tekgigantenes overskudd og få på plass en rettferdig arveskatt.

Mitt spørsmål er om statsministeren er enig eller uenig i at det gir mer velferd og bedre fordeling hvis de som har mest, også bidrar mer.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:35:13]: Jeg takker igjen for gratulasjonene. Nå kommer det fra den andre siden av politikken, og det er et godt tegn. Og jeg vil bare si at jeg ser også fram til samtalene med SV. Jeg har erfart at gode budsjetter blir bedre gjennom det.

Når det gjelder det vi er enige om i en budsjettavtale, er det ikke sånn at det ene er Arbeiderparti–Senterpartiforslag og det andre SV-forslag. Det er forslag vi ble enige

om. Da står vi alle bak dem. SV har kommet med gode innspill i de forhandlingene som jeg står veldig godt bak, og det kommer jeg fortsatt til å gjøre.

Det er ikke slik representanten sier i spørsmålet, at det er uklart hva regjeringen egentlig vil. La meg derfor gjenta det: Regjeringen vil at vi kommer gjennom denne vanskelige tiden slik at folk nå kommer i pluss, at de får mer å rutte med, og at de får bedre råd; at vi kommer gjennom denne tiden med et næringsliv som går bra, som investerer, har overskudd, eksporterer og sysselsetter; og at vi klarer å fortsette veien mot 2030, hvor vi skal nå våre Paris-mål. Vi har nå lagt fram den tredje grønne bok, som viser tonn for tonn hvordan vi skal komme dit, akkurat som vi regner krone for krone.

Og så er spørsmålet: Er det slik at 200 kr i skatteutt skal være det som reduserer forskjellene eller sikrer dem som er utsatt? Nei, det har aldri vært slik at skatteutt er veien til å løse de utfordringene for denne regjeringen. Vi kutter 10,5 mrd. kr i inntektsskatt, og det gjør vi for folk med midlere og lavere inntekter. Alle under 200 000 kr betaler nå ikke skatt.

Det er en lang rekke områder hvor vi har gjort noe sammen. Vi har gjort barnehage billigere og skolefritidsordning gratis, gjort det bedre for studentene og pensjonistene og kommet med en lang rekke tiltak også i distrikts- og bypolitikken, noe som bidrar til at vi når folk.

Jeg er for at vi skal bidra til mer velferd, for jeg tror mer velferd er bra for folk, og mer velferd er også bra for arbeidslivet vårt, bedriftene våre og produktiviteten vår. Jeg er sikker på at det ligger mye av det i dette budsjettet, og jeg er sikker på at det kommer til å komme mange gode forslag fra SV når vi skal forhandle fram en enighet om det som blir budsjettet for 2025.

Kirsti Bergstø (SV) [10:37:15]: Spørsmålet mitt var om det ville gi mer velferd og bedre fordeling om de som har mest, bidrar mer. Poenget mitt er at vi trenger økonomisk omfordeling, ikke bare mer bruk av oljepenger. Det må til for at vi skal få redusert forskjellene i samfunnet.

Jeg hører at statsministeren nok en gang løfter fram viktige gjennomslag SV har sikret, og som regjeringen også trekker fram når de viser til hva som gjøres for folk i dyrtiden: økte ytelser, mer til studenter og sosialhjelpsklienter, mer i barnetrygd, gratis SFO og tannhelse. Da er det jo underlig å se at regjeringen i sitt budsjettforslag har kuttet i støtten til tannhelse for 25- og 26-åringene, det som SV sikret da vi forhandlet om revidert budsjett i vår. Jeg mener at vi trenger et rød-grønt flertall for å slå tilbake høyresidens sosiale kutt, ikke SVs sosiale velferdsreformer.

Mener statsministeren fremdeles at vi trenger den typen trygghet, og vil han bejuble SVs reformer og gjennomslag for mer til vanlige folk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:38:19]: Om «jubel» er det rette ordet, kan vi jo diskutere, men jeg pleier å motta de forslagene på en nøktern måte og synes at mange av dem er gode. Det kommer sikkert noen i denne runden som er bra også.

Til spørsmålet om hvorvidt de som har mest, bør bidra mer: Ja, det mener jeg – svaret er ja. Den diskusjonen vi står i med høyresiden, er at vi er altfor offensive overfor dem som har mest. Det er et parti, Høyre, som ønsker å ha en skattepolitikk hvor 80 pst. av kuttene skal gå til den ene prosenten med mest formue i landet vårt. Formuesskatten gjør at vi hvert år kan hente inn penger fra dem som har mest. Det vi får inn gjennom formuesskatten, har også økt i vår regjeringstid. Så ja, de rike bidrar mer. Skattekuttene våre går ikke til dem som har mest. De gjør at åtte eller ni av ti i Norge får lik eller lavere skatt. Vi konkurrerer egentlig ikke i «skattektutmesterskapet», men når vi har kutt i skatt, gjør vi det på en sosial måte – ikke slik høyresiden har gjort. Så satser vi på velferd gjennom offentlige budsjetter og en lang rekke andre tiltak som er bra for folk.

Kirsti Bergstø (SV) [10:39:23]: Min erfaring er at SV må kjempe igjennom velferdsreformer og hale hver krone til vanlige folk over bordet, for så å se at regjeringen i ettertid bejubler dem som sine egne. Det hadde vært en fordel om de lå der fra før, og at vi ikke måtte starte forhandlinger med å se at det forelå forslag om kutt.

Statsministeren nevnte Paris-målene i sted, og det som er spesielt med dette budsjettforslaget, er at det ikke bare mangler ordentlige grep for å gjøre noe med ulikhetene i makt og rikdom, men også for den alvorlige situasjonen for klima og natur. Vi har hørt noen forklaringer på hvorfor regjeringen sier at man er enda lenger unna nå enn i fjor når det gjelder å nå sine egne klimamål. Vi hørte finansministeren peke på ukrainske flyktninger da han skulle forklare hvorfor regjeringen ikke når sine egne klimamål. Da må jeg nesten spørre om statsministeren deler det synet, eller om han har en annen forklaring.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:40:27]: Dette er godt framstilt i budsjettet. La meg bare si: Vi skal nå våre klimamål. De målene vi har i henhold til Parisavtalen om kutt innen 2030, skal vi nå, og vi viser i dette budsjettet hvordan vi år for år skal gjøre det. Så lærer vi fra år til år hvordan det går med effekten av klimapolitikken – virker den, reduserer den utslippene? Vi vil se hvordan norsk økonomi endrer seg. Når vi får en større

befolkning og har større vekst, kan utslippene øke. Da må det tas inn. Det betyr at vi har noen utfordringer med at det ble større utslipp enn vi hadde regnet med, i foregående år. Dem må vi dekke inn på veien mot 2030. Det skal vi gjøre, og vi har nå lagt fram tiltak for hvordan vi kan komme dit. Vi er den første regjeringen som med en grønn bok viser – år for år, tonn for tonn – hvordan vi skal komme til det resultatet og nå Paris-målene.

Kirsti Bergstø (SV) [10:41:16]: Det er litt dobbeltkommunikasjon når regjeringen på en måte sier at man skal føde for landet, og så nærmest sier at folk skal kutte strengen for å kutte utslippene. Det må jo være andre grep man kan ta for å få utslippsreduksjoner, og andre forklaringer på at man ikke kan nå målene sine, enn å knytte det til befolkningsvekst.

Jeg er veldig glad for at vi har en statsminister som ønsker å nå målene, og som har sagt at det er viktig. I en NRK-debatt ble partilederne spurt om å rekke opp hånden hvis man trodde at Norge ville nå klimamålene, og statsministeren rakk opp hånden da. Han var ganske alene om å gjøre det. Nå ser vi at det legges opp til at regjeringen ikke når klimamålene, men er lenger unna med den politikken som er foreslått.

Det jeg lurer på, er om statsministeren vil rekke opp hånden om jeg spør om det er mulig å nå regjeringens klimamål med den rette politikken.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:42:20]: Nå er ikke det å rekke opp hånden en parlamentarisk uttrykksform, men jeg rekker den gjerne i været nå og sier: Ja, jeg tror vi kan nå de målene. Men vi er også kunnskapsbaserte. Vi definerer ikke nye, rare mål når vi ser at virkeligheten der ute har forandret seg, og det er slik at vi må ta hensyn til utslippene år for år. Hvis vi blir liggende etter, må vi ta det igjen på veien mot 2030. Det står ikke i dette budsjettet at vi ikke kommer til å nå våre klimamål, men det står at med dagens politikk og den politikken som har vært til nå – der vi er i dag, i 2024 – er det dit vi vil komme i 2030 og 2040. Men vi skal gjøre veldig mye mer – i 2025, 2026, 2027, 2028, 2029 og 2030.

CO₂-avgiften skal opp. Vi kommer med tiltak som kommer til å kutte 5–6 millioner tonn til neste år, mer til å få store kutt innenfor tungtransport, hurtigbåter, matsvinn osv. Vi skal være kunnskapsbaserte, og vi gir mer penger til Enova for å få utslippene ned. Så må vi hvert år gjøre opp regnskap for å se hvordan vi trenger å justere og øke innsatsen, men vi skal til målet. I 2030 håper jeg at vi alle skal kunne rekke opp hånden for det.

Kirsti Bergstø (SV) [10:43:29]: Regjeringen legger ikke selv opp til en politikk som kutter utslipp og når de målene for utslippskutt som regjeringen selv har satt.

Det er jo hovedproblemet. Man sier selv at man er lenger unna nå enn man var i fjor når det gjelder å nå målene. Men man skal ha for ærligheten når regjeringen slår fast at man ikke når målene om 55 pst. kutt innen 2030. Spørsmålet blir da hvordan politikken skal justeres for å komme dit man vil. Dette handler om politisk vilje, og det handler om evnen til å finne løsningene som trengs: en grønn og rettferdig omstilling. Det som er underlig, er at selv om statsministeren sier at det er mulig å nå målene for klimagasskutt med den rette politikken og de nødvendige grepene, vil ikke hans regjering foreslå det.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:44:31]: Denne regjeringen gjør jo det. Les Grønn bok. Der har vi beskrevet veien til 2030 – hva som trengs. Vi foreslår kraftfulle tiltak for 2025 som vil kutte 5–6 millioner tonn. Det skal vi få til gjennom de tiltakene. Det er det beste anslaget vi har.

Så blir spørsmålene i 2025 og 2026: Hvor godt virket de ulike tiltakene? Virket de mer enn forventet eller mindre enn forventet? For et par år siden trodde vi at vi kunne overoppfylle målene om kutt i Norge i ikke-kvotepliktig sektor. Nå har vi sett at utviklingen i norsk økonomi, i den norske befolkningen og i norske utslipp har gjort at vi kom noe mer på etterskudd der. Da er vi ærlige om det, og det må vi dekke inn. Det er sånn det må være. Med den grønne boken viser vi veien til 2030. Det er et ærlig dokument som ikke flytter på målpостene – vi skal komme til det målet.

Jeg er sikker på at det vil komme forslag fra SV i budsjettforhandlinger om hvordan vi kan gjøre det bedre og på andre måter. Det skal vi lytte til, og det har vi god erfaring med. Men igjen: Vi legger veien mot 2030. Vi skal nå våre mål og oppfylle våre Paris-forpliktelser.

Presidenten [10:45:30]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:45:42]: Statsministeren og jeg deler et viktig mål om en sterk felles velferd som kan ta vare på oss fra vugge til grav, men veldig mye av den velferden er det verken storting eller regjering som har det daglige ansvaret for, det er det de norske kommunene som har. Noe som er veldig spesielt med kommuner, er at de i veldig liten grad bestemmer sin egen inntekt – med unntak av eiendomsskatten – og ganske ofte heller ikke sine egne utgifter, fordi vi på Stortinget og regjeringen kan pålegge kommunene nye oppgaver. Da er det lokalpolitikkerne som står igjen med den vanskelige jobben å finne ut hvordan regnestykket skal gå opp.

Hvis man åpner en hvilken som helst lokalavis i dette landet disse ukene, er det dramatiske kutforslag i

kommuner som får de største overskriftene. Det er skoler som foreslås lagt ned, både videregående skoler og hele linjer. I Østfold, der jeg bor, er det forslag som i hvert fall vil endre hele det videregående opplæringstilbudet i Østfold. Det er barnehager som har brukt opp vikerbudsjettet sitt for lenge siden. Det er sykehjem som kanskje må legges ned. Det er eldreomsorg som føler de ikke kan gi den omsorgen de har lyst til, til kommunens eldre. Det er fritidstilbud, som vi vet er viktig for barn og unge, spesielt for integrering og inkludering.

Jeg har sett at regjeringen anerkjenner krisen, for nå rett før jeg gikk på talerstolen, kom det fram at kommunalministeren har innkalt til et krisemøte med kommunenes organisasjon. Spørsmålet når man skal ha et møte, er om man også har noe å by på for å løse den krisen. Mitt første spørsmål blir altså: Er statsministeren trygg på at det opplegget man har lagt opp for neste år, er godt nok til at vi ikke får det vi så absolutt vil unngå, nemlig kutt i velferden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:47:31]: La meg først ta noen nøkkeltall. Vi foreslår en vekst i frie inntekter i kommunesektoren på 6,8 mrd. kr i 2025. Det vil gi kommunene et handlingsrom på 3,6 mrd. kr utover demografi og pensjon, og det er over en milliard høyere enn vi varslet i kommuneproposisjonen. Det er det største handlingsrommet som er gitt til kommunene fra en regjering på 15 år. Til sammen har vi styrket de frie inntektene i kommunene med over 20 mrd. kr i perioden 2022–2025 i budsjettene våre.

Likevel: Det er helt riktig at vi ser og hører rapporter om at utgiftene overstiger inntektene. Aktivitetsnivået er høyere enn hva finansieringen ligger an til. Det skyldes flere ting. Det skyldes selvfølgelig at inflasjonen også gjelder her. Til tross for at det er store disposisjonsfond ute i kommunene, merskattevekst og de store overføringene fra staten, er det en krevende balanse her mellom inntekter og utgifter i en sektor som ikke bestemmer alle sine inntekter selv. Det er selvfølgelig en ganske spesiell idé fra høyresiden å si at dette er tiden for å kutte i noen av de inntektene gjennom å kutte i eiendomsskatten – som er gjennomgående ganske usosialt de stedene det er gjort – og samtidig være urolig for at inntektene ikke er store nok. Men la det ligge.

Disse tallene har vi sett komme nå gjennom høsten og helt opp til helt nylig, hvordan dette egentlig ser ut, hva situasjonen er der ute. Da har vi sagt tydelig til kommunesektoren at dette skal vi sette oss ned og snakke om. Vi skal få oversikt over tallgrunnlaget og se hvordan vi kan avhjelpe den situasjonen. I går hadde vi møte i kontaktutvalget med partene i nærings- og arbeidslivet, bl.a. kommunenes organisasjoner, og vi sa det samme der.

Kommunalministeren vil ha dette møtet, og vi skal bidra til at vi innen utgangen av dette året gir gode signaler til kommunene, som jo skal vedta sine budsjetter mot slutten av året.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:49:21]: Jeg har for så vidt ikke noe egentlig behov for å la det borgerlige byrådet i Oslo ligge. Det er åpenbart sånn i en del kommuner at borgerlige politikere foreslår velferdskutt for å finansiere skattekutt til de rike, som Rødt går hardt imot, men det er også mange kommuner i Norge som styres av statsministerens eget parti – noen ganger i samarbeid med Rødt, som i Tromsø eller Kragerø. Hvis det funker sånn som det gjør i mitt parti, får man tydelig beskjed om at ting som ikke lar seg løse i kommunene, må vi ha et svar for her på Stortinget. Jeg hører statsministeren si at man i løpet av året skal få signaler, men realiteten i norske kommuner er jo at man trenger penger før man skal vedta budsjettet. Det vil være helt uferdelig hvis kommunene vedtar budsjetter som kutter og legger ned skoler, og så ser 31. desember at de fikk penger likevel. Disse beskjedene må komme tidlig, og pengene må også komme tidlig.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:50:20]: Jeg er enig i det representanten sier. Den dialogen er god. Vi kjenner hvordan disse budsjettene virker, hvordan signalene skal være. Vi har en runde her med saldering på slutten av året, som kommer om noen uker. Igjen: Kommunalministeren vil ha dette møtet. Vi skal ha det på en grundig måte, få oversikt over det som er situasjonen, og så skal vi fremme gode forslag. Jeg tror kommunene også må tenke gjennom at det har vært gode år. Det å tilpasse aktivitet til inntekter krever løpende tilpasninger, omstillinger og å jobbe på nye måter. Det at vi nå er i en situasjon som vil kreve at vi avhjelper den, må heller ikke stoppe at man gjør et arbeid slik at kommunene er så oppdaterte som mulig i måten de tilbyr og gjennomfører tjenestene sine på.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:51:04]: Da tolker jeg det sånn at statsministeren ser at behovet for penger er akutt til stede, og at den beskjeden må komme tidlig. Framleggelsen av nysaldert er kanskje også for sen for de kommunene som faktisk sitter og behandler budsjettene sine akkurat nå. Ikke minst for alle de foreldrene som er bekymret for barnehagene sine, og for de ansatte som jobber der, er det jo bra å få et svar om at det ordner seg, så tidlig som mulig.

For å ta et veldig konkret eksempel: Stortingsflertallet har vedtatt gratis kjernetid på SFO. Det er veldig bra, men når jeg har reist rundt til skoler, hører jeg om ansatte som er bekymret for at man ikke er nok folk på jobb til å ta imot de ekstra ungene som så klart kom-

mer. Jeg vet at regjeringen har regnet på det og på en måte gitt tilskudd til økt bemanning, men virkeligheten der ute er jo at en del unger som kanskje har spesielle behov, ikke var på SFO før. Det er de nå, men de har ikke rett på f.eks. den samme assistansen på SFO som på skolen, og da opplever de ansatte at det som var en positiv velferdsreform, kan bli en reduksjon i kvalitet for ungene.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:52:10]: Jeg oppfatter det som et spørsmål om det er nok folk til å kunne følge opp SFO-reformen. Da er jeg egentlig tilbake til det som er en utfordring i hele vårt samfunn, i alle sektorer. Ta kriminalomsorgen som et eksempel. Det er veldig viktig at vi har nok folk der med faglig bakgrunn som kan spille en viktig rolle for å bidra til at folk som kommer ut av soning, kan komme tilbake og bli noens nabo på en trygg måte. Det krever veldig gode kvalifikasjoner og trygghet hos dem som jobber der. De er fantastiske de folkene som er i kriminalomsorgen, men mange steder er de for få, og de mangler det de skal ha for å kunne gjøre den jobben. Sånn har vi det imidlertid i sektor etter sektor.

Det peker på noe av det perspektivmeldingen sier – den som ser helt fram mot 2060: Det å ha nok folk med rett kompetanse til viktige oppgaver kommer til å bli en av våre store utfordringer. Derfor må vi få flere i jobb. Det at vi har fått 145 000 flere i jobb på vår vakt, er bra, men vi har satt mål om 150 000 til i 2030. For noen av dem bør det være tilrettelagt slik at de er utdannet og forberedt på å gjøre den viktige jobben i skolefritidsordningen.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:53:12]: Da skal jeg gi et veldig godt rekrutteringstips til statsministeren. Hvis en ønsker at folk skal jobbe i en sektor, er det bra at det er godt å jobbe i den sektoren. Hvis det er sånn at de ansatte på SFO nå føler at de har fått flere unger i fanget, men ikke har nok hender til å løse det, er jeg ganske sikker på at det virker i motsatt retning, både for dem som faktisk jobber i SFO nå, og for dem som kan tenke seg inn.

Også når det gjelder sykefravær og hvor lenge man klarer å stå i den jobben, er det viktig at man har trygge økonomiske rammer, og at man ikke hver eneste høst – eller iallfall innimellom, når kommuneøkonomien er trang – føler at arbeidsplassen og det man gjør, liksom skal slås over med en strek av noen politikere. Å gi trygge, gode rammer rundt offentlig velferd må være den viktigste måten å rekruttere folk til nettopp disse viktige stillingene på. Jeg håper regjeringen vil se konkret på de signalene som har kommet bl.a. fra Fagforbundet, når det gjelder SFO-reformen helt spesifikt, for hvis det er gode grunner til at den er underfinansiert, må det jo

være regjeringens ansvar å sørge for at den blir fullfinansiert.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:54:17]: Der tar regjeringen sitt ansvar, og så tar kommunene sitt ansvar når de tilrettelegger i skolene. Men jeg er helt enig med representanten i at det er godt å jobbe et sted, er viktig for rekruttering. Jeg har vært rundt på mange skoler og besøkt skolefritidsordningen, og jeg har blitt utrolig imponert over den. Jeg sammenligner den med den skolefritidsordningen – eller aktivitets-skolen – som var på 1990-tallet, da mine barn gikk på den typen ordning. Det var noe ganske annet. Det var et langt mindre tilbud. Det var ikke tilrettelagt med nok folk. Det var i den spede start.

Jeg er helt enig i at vi skal jobbe for det, og det henger sammen med hva vi bevilger over det offentlige budsjettet, men også hvordan vi setter kommunene i stand. Det er helt riktig at Fagforbundet har kommet med mange gode innspill der. De organiserer mange av dem som jobber i den sektoren, og det er innspill som vi tar med oss. Det kan jeg underskrive på.

Presidenten [10:55:05]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Guri Melby (V) [10:55:17]: Ødeleggelse av natur skjer nå i et tempo som vi aldri har sett før. Det er en trussel mot det biologiske mangfoldet. Hvert minutt blir 79 m² natur bygget ned i Norge, og hver eneste kvadratmeter kan godt huse flere tusen dyr og planter. Det var med dette bakteppet at statsministeren tok med seg NRK til Sognsvann 25. september. Der skulle han presentere regjeringens natursatsing, som bl.a. skulle oppfylles i det kommende statsbudsjettet. Det Støre sa i den saken, var at det kommer 100 mill. kr til naturen i nye midler. Støre sa også at vi ikke har hatt en så stor satsing på naturfeltet før, og han presiserte at dette var nye, friske penger. Regjeringen har ved hvert eneste tidligere budsjettforslag kuttet i natur, så jeg tror egentlig det var mange av oss som pustet litt lettet ut og tenkte at nå har regjeringen endelig våknet, nå har den skjönt at vi trenger et krafttak for å ta vare på naturen.

Vel, nå er statsbudsjettet her, og fasiten er klar. Sammenlignet med årets budsjett, altså innværende budsjett, øker ikke regjeringen satsingen på natur, men kutter den kraftig. Den kutter f.eks. nesten en halv milliard til skogvern. Den kutter i midlene til klimatilpassing, og den skroter Natursats-ordningen. Så mitt spørsmål til Jonas Gahr Støre er: Prøvde statsministeren bevisst å føre velgerne bak lyset da han presenterte naturbudsjettet som en satsing, når det beviselig ikke er det, eller hadde han rett og slett ikke oversikt over hele budsjettet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:02]: Statsministeren hadde oversikt og står helt inne for det han sa. Det jeg beskrev da jeg la fram det vi gjør på natur, var nye ordninger rettet inn mot at vi kan levere på naturinnsats ute i kommunene – det er jo kommunene som er de viktigste aktørene her – og sette dem i stand til å gjøre den jobben.

La meg bare veldig raskt ta det kuttet. Vi tar skogsatsingen til det nivået den var på i vårt forrige budsjett. Så ble det omtrent en halv milliard kroner høyere gjennom budsjettforliket med SV. Det er veldig bra. Det fant vi penger til, det satset vi på. I dette budsjettet har vi måttet prioritere, og da har vi kommet tilbake på det nivået vi foreslo i fjor. Så det er forklaringen på det.

Det vi legger fram når det gjelder natursatsinger, er penger som skal sette kommunene i stand til å gjøre lokale restaureringsprosjekter – bygge tilbake natur. Det er å gi dem 50 mill. kr til mer naturdata, til å lage naturregnskap som setter kommunene i stand til å ta det ansvaret de har. Jeg er blitt veldig oppløftet av å se hvor mange kommuner som virkelig går inn i dette arbeidet og prioriterer det, for de vet at de gjennom sitt planleggingsansvar har viktige jobber å gjøre.

Så er det ikke riktig at vi avskaffer Natursats-ordningen, men vi viderefører den på et noe lavere nivå enn i budsjettforliket.

Så oppfølgingen av Norges forpliktelser etter naturavtalen skal vi ta på alvor. Vi skal ha en rapportering til Stortinget hvert fjerde år, slik at vi kan følge med på det som skjer med de virkemidlene vi nå har, og om det er behov for å endre og styrke dem. Det er kommunene som er hovedaktørene her, og nå har vi gitt kommunene en lang rekke redskaper til å gjøre den jobben på en god måte.

Guri Melby (V) [10:58:47]: Jeg oppfatter at statsministeren egentlig bekrefter min påstand, nemlig at regjeringen sa det kom en økning, men så kom det et kraftig kutt. Det kuttet i skogvernet betyr, er at det mest sannsynlig ikke blir inngått en eneste ny avtale om frivillig skogvern i 2025.

Så snakker statsministeren om kommunene. Kommunene har planer om å bygge ut naturområder på størrelse med 2 millioner dekar. Vi helt avhengig av, som statsminister sier, å få med oss kommunene dersom vi skal ta vare på mer natur. Støre skrøt i intervjuet av nye 20 mill. kr til Natursats. Men det står ingenting i statsbudsjettet om 20 mill. kr til Natursats, det står ikke nevnt et eneste sted. Det det derimot står i budsjettet, er at 50 mill. kr til Natursats kuttes fra revidert budsjett til dette budsjettet – dvs. at ordningen avvikes, og at de gjenstående millionene bare kan brukes på å fullføre eksisterende prosjekter. Det betyr ingen nye prosjekter.

Mener statsministeren at et kutt på 50 mill. kr er noe å skryte av i et forhåndsintervju med NRK?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:59:47]: Det var egentlig ikke et intervju for å skryte, men for å vise at vi innenfor de rammene hvor vi må prioritere – og det må vi i et budsjett – satser på de ordningene vi mener er viktige, og de aller viktigste for at kommunene kan gjøre den jobben de gjør. Vi følger nå opp en politikk jeg vil kalle for en mer arealgjerrig politikk, med utgangspunkt i det lokale selvstyret og med særlig respekt for urfolks rettigheter. Vi setter mål for å stanse nedbygging av natur, og la meg sitere:

«(...) reduserer nedbyggingen av særlig viktige naturarealer innen 2030 og begrense netto tap av særlig viktige naturarealer til et minimum innen 2050.»

Men vi kommer til å bygge ut i Norge. Vi har både plass og kapasitet til å bygge ut, men vi legger nå inn nye prinsipper for bærekraftig arealforvaltning og er tydelige på hvilke mål som bør prioriteres. Det er mål som naturinngrep i forbindelse med fornybar energi, forsvar, som trenger natur for å kunne operere, og samfunnskritisk digital infrastruktur.

Vi skal nå målet om å bevare 30 pst. av landarealet – det inkluderer også Svalbard og Jan Mayen – i tråd med de avtalene vi har inngått.

Guri Melby (V) [11:00:49]: Jeg registrerer at statsministeren ikke korrigerer meg når jeg sier at det er et kutt på 50 mill. kr, at ordningen i praksis fjernes. Det at man fortsetter å skryte av at man setter kommunene i stand til å gjennomføre flere tiltak for å ta vare på natur, er rett og slett uforståelig.

Over hele Norge bygges natur ned bit for bit, og landbruksministeren i denne regjeringen, Geir Pollestad, har sagt til media at naturkrisen ikke er reell, at alle kvadratmeter som er bygd ned, har vært verdt det. Statsministeren har irettesatt Pollestad for akkurat dette, men vi har nå fått et statsbudsjett som legger opp til det landbruksministeren ønsker, mer nedbygging av natur. Her kuttes det altså nesten en halv milliard kroner i skogvernmidler, Natursats-ordningen som skal hjelpe kommunene til å ta vare på mer natur, fjernes. Så spørsmålet mitt er egentlig: Hva var det statsministeren irettesatte sin landbruksminister for?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:01:46]: Det var ikke en irettesettelse, men en kommentar til det bildet som ble gitt i et avisoppslag om at vi bare skulle fortsette å bygge ned natur nærmest ukritisk, at det ikke er denne regjeringens politikk. I Norge har vi det slik at når vi gjennomfører vern, betyr ikke det at det ikke er noen aktivitet, at det ikke er noen vekst, at det ikke er noen steder vi kan bygge ut. Det er en langt høyere be-

vissthet, et langt høyere mål om hvordan vi skal ta vare på areal. Vi jobber med kommunene, som er den viktigste myndigheten og planmyndigheten her, slik at de har redskaper til å gjøre den jobben. Og så skal vi sørge for at Stortinget jevnlig kan gå inn og se hvordan dette går, og om vi må ha mer inngripende tiltak. Men jeg har veldig tiltro til at kommunene faktisk vil levere på dette, og det har jeg sett i mange av de kommunene som står i avveiningen mellom å ta av areal og å bevare, og til og med i mange kommuner som er opptatt av å kunne restaurere natur, om de må ta av natur. Så her handler det om en stor holdningsendring blant folk, men også ute i styringssystemet i Norge. Det har vi gitt mange midler til i dette budsjettet.

Guri Melby (V) [11:02:46]: Jeg er helt enig i at vern ikke betyr at vi ikke skal ha aktivitet. Jeg tror veldig mange benytter seg av naturområder i dag som er vernet, og er veldig glad i dem. Men jeg er ganske sikker på at vern ikke betyr asfaltering, fjerning av skog og nedbygging av myr.

Vi har vært med på å inngå en naturavtale. Det skjedde i desember 2022. Jeg er veldig glad for at Norge er med, og for at vi har forpliktet oss sammen med resten av verden på å nå ganske ambisiøse mål som handler om å håndtere den naturkrisen som vi står overfor. Der er det bl.a. 4 hovedmål og 23 delmål, som alle må nås innen 2030. Det handler bl.a. om 30 pst. restaurering av natur, 30 pst. bevaring av hav og land, bedre klimatilpassing og en rekke andre mål. Vi har nå fått et statsbudsjett som kutter drastisk i midler til natur, og mitt spørsmål til statsministeren er: Vil statsministeren rekke opp hånden og si at han tror at vi kommer til å nå målene i naturavtalen innen 2030?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:03:43]: Når Norge underskriver avtaler og setter mål, skal vi nå de målene, og det skal vi bidra til. Det er mål om redusert nedbygging av særlig viktige naturarealer innen 2030 og å begrense nettotapet til et minimum innen 2050. Ja, vi klargjør omfanget av forringet natur på land og i kystområdene innen 2030 og skal øke innsatsen for naturrestaurering. Det gjør vi, og vi følger opp denne avtalen med å bevare 30 pst. av landarealet i tråd med avtalen. Denne avtalen setter 30 pst. globalt som mål, og så har vi noe arbeid igjen å gjøre på havområdene – det kan jeg love representanten. Jeg leder Det internasjonale havpanelet, hvor over 50 pst. av kystsonene er representert. Der har vi ambisjoner om at alle land skal ha planer og oversikt over vernetiltak i sine soner. Der skal Norge ta en lederrolle, vi som har verdens nest lengste kystlinje.

Une Bastholm (MDG) [11:04:48]: Statsministeren har flere ganger uttrykt en personlig naturglede. Da har

statsministeren kanskje også begynt å oppleve natur-sorgen som mange nordmenn opplever. For det er noe alvorlig galt ute i skogene, i fjordene og i fjellene i Norge. I sommer stengte man norske lakseelver fordi det ikke er nok villaks i fjorden. Det er på grunn av opp-drettsnæringen og på grunn av klimaendringer. Villreinen, en annen art som Norge har et spesielt ansvar for, fikk radikalt få kalver i år. Vi vet ikke akkurat hvorfor. Fuglesangen blir det mindre av. Det er mindre insektsurr. Det er mindre torsk i fjordene. Dette er alvorlig, og det skjer på statsministerens vakt.

I intervjuet som statsministeren ga til NRK for snart to uker siden, uttrykte han at det aldri har skjedd en så stor satsing på naturen før, og at det har skjedd en oppvåkning i regjeringen når det kommer til natur. Skjedde den oppvåkningen etter at statsbudsjettet gikk i tryk-ken?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:05:53]: Nei, den gjorde ikke det. Jeg tror det gjenspeiler det engasjemen-tet vi har. Takk for beskrivelsen av mitt eget forhold til natur og uroen over at deler av den naturen nå møter ut-fordringer med klimaendringer – det som skjer i fjord-ene våre, det som skjer med villaksen.

Norge er kanskje det eneste landet i Europa som har villrein – det er litt uklart med Russland. Vi har gjort til-tak for å bevare villreinstammer, vi tar det ansvaret. Det kan jeg bare registrere. Av saker vi jobber med i regjer-ing, er dette av sakene som det blir stadig flere av. Vi tar det på alvor, vi foreslår politikk, vi gjennomgår det.

I dette forslaget er det tiltak for å gjøre en innsats mot pukkellaks i en del av elvene våre. Det med villaks-en er klart en stor utfordring, som går langt ut over Nor-ge, men som vi også har et ansvar for å gå inn og møte.

Særlig viktige naturarealer som vi omtaler i vårt statsbudsjett, handler om utvalgte naturtyper, prioriter-te arter, truede naturtyper, truede arter og deres leve-områder og viktige funksjonsområder for villrein. Alt dette skal regjeringen ta ansvar for å følge opp.

Une Bastholm (MDG) [11:06:58]: Jeg synes det er viktig å snakke sant. Sannheten er at omtrent halvpar-ten av de truede artene i Norge lever i skog, så det mest effektive man kan gjøre for å utrydde de artene, er å kutte i skogvernmidler.

En annen sannhet er at det er bygd ned tilsvarende tre ganger Mjøsas areal de siste fem årene, og framover er det planlagt nedbygd 4 000 km² med landjord, om man ikke endrer planene fra kommunene og fra staten. En tredjedel av det er til hytteformål.

En tredje sannhet er at naturregnskapet, som regje-ringen påstår at skal gi kommunene et verktøy, skal komme om to år. Og når det kommer om to år, sier Miljødirektoratet at det på det tidspunktet ikke vil ha

informasjon på nivået som kommunene trenger for at det ville være et verktøy for kommunene.

Er det ikke mer redelig av statsministeren å si rett ut at naturen taper i forhandlinger i denne regjeringen? Denne regjeringen har ingen forsvarer i forhandlingene – pinnsvinet sitter ikke der, haren sitter ikke der, og hel-ler ingen av politikerne som sitter der, forsvarer naturen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:08:04]: Denne regjeringen er opptatt av å ta vare på natur. Den er opp-tatt av å gi kommunene virkemidler til at de kan ta godt vare på naturen de har ansvar for, at aktiviteten som må komme fra mulige utbygginger, nå må prioriteres langt strengere enn før, at vi har et ansvar for truede ar-ter, villrein og så videre. Dette er ikke noe vi fra et år til et annet i Norge klarer å snu rundt på. Derfor må vi sør-ge for at de delene av det norske styringssystemet som har ansvar for å ta beslutninger, får informasjon, førin-ger og opplæring til å kunne bidra til det. Det bidrar vår natursatsing i dette budsjettet til å gjøre.

Jeg er helt åpen om at vi med mer bevilgning til fri-villig skogvern kunne fått mer frivillig skogvern, men det er en bevilgning som også i år er betydelig. Den er ikke like høy som den var etter at vi la fram vårt budsjett i fjor, men det er innsatsen på en lang rekke felter som teller, og det har regjeringen. Vi skal nå våre internasjonale mål og de forpliktelsene vi har etter naturavtalen.

Une Bastholm (MDG) [11:09:06]: Hånden til stats-ministeren er ikke stusslig, i hvert fall ikke i dag, men klima- og naturpolitikken til denne regjeringen er vel-dig stusslig.

Klimaendringene er den raskest voksende årsaken til ødeleggelse av natur. Arealendringer er den største årsaken i dag, og klimaet er den raskest voksende.

Støre lovte velgerne i 2021 at klima og natur skulle være rammen for all politikk, og det er også nedfelt i re-gjeringens plattform. Regjeringens klimastatus og plan, som vi fikk i forbindelse med statsbudsjettet, viser at re-gjeringen ikke når sitt eget omstillingsmål, altså at ut-slippskuttene skal skje i den norske økonomien. Norge overskrider utslippsbudsjettet i ikke-kvotepiktig sek-tor, vi har et enormt utslippsgap i skog- og arealbruks-sektoren, og vi vet ikke hvordan vi ligger an i kvoteplik-tig sektor. Strategien til regjeringen – måten man kom-mer til å nå dette målet på – er å kjøpe kvoter, og man baserer seg på å kjøpe skogkreditter. Skogkreditter vet vi ikke om kommer til å være tilgjengelige, eller hvor dyre de kommer til å være. Hva er egentlig planen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:10:13]: Det står i Grønn bok. Jeg har full respekt for at Miljøpartiet De Grønne ønsker andre typer tiltak, f.eks. forbud mot hyt-tebygging. Jeg går ikke inn for det. Jeg mener vi må kun-

ne legge til rette for at det bygges hytter for folk, men at det gjøres på en måte hvor kommunene tar ansvar for arealet, med en større bevissthet for det i tiden framover.

Dette budsjettet, med Grønn bok, legger for tredje år på rad opp til hvordan vi kan komme til 2030 tonn for tonn. Jeg respekterer at Miljøpartiet De Grønne er uenig i noen av punktene på den listen, men den viser i hvert fall veien fram, og vi skal nå de målene som er Paris-målene våre.

Jeg håper vi kan begrense kjøp av kvoter til et minimum, men når det gjelder noe av etterskuddet vi som fellesskap har for å kutte i ikke-kvotepiktig sektor, er vi ærlige på å si at det kan bli aktuelt å bruke den mekanismen, som er fullt legitim, en del av verktøykassen og fullt lovlig. Men jeg tror det er best for Norge å gjennomføre flest av kuttene i Norge, for det er med på å omstille bedrifter og økonomi på en måte vi trenger også for å nå andre mål.

Une Bastholm (MDG) [11:11:15]: Det er helt åpenbart at regjeringen ikke kommer til å bidra til at vi når klimamålene i 2030 uten bruk av kvotekjøp. Da kan man likeså godt si det rett fram og være ærlig på det.

Miljøpartiet De Grønne har ikke foreslått noe forbud mot hyttebygging generelt, men vi foreslår selvfølgelig forbud mot nye hyttefelt, for nye hyttefelt utgjør en tredjedel av planlagt nedbygging framover og er en stor årsak og en lite viktig årsak sett ut fra brede samfunns-mål.

Riksrevisjonen har kritisert myndighetene, og især regjeringen nå, for manglende styring av klimapolitikken. Norge har ingen klimakomiteé som følger klimapolitikken. Vi har heller ikke en sterk klimalov, den er veldig fleksibel, men vi har Riksrevisjonen. Gjør det inntrykk på statsministeren at Riksrevisjonen kritiserer regjeringen for manglende samordning, styring og ledelse i klimapolitikken?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:12:17]: Jeg leser det Riksrevisjonen skriver, og det kan komme innspill der som det er viktig for oss å følge opp. Vi skal følge lovene, og vi har institusjoner som følger med på det.

Jeg mener det er feil at vi ikke har styring på klimapolitikken. Jeg mener vi har et klart mål for å komme til å nå Paris-målene. Apropos å være ærlig: Vi er ærlige på at det kan bli nødvendig å bruke kvoter. Jeg synes det er ærlig at vi sier fra om det. Det er ikke ulovlig. Det er ikke utenfor virkemidlene vi har til å bruke dem, men målet er å bruke dem så lite som mulig. Det er jeg også helt tydelig på.

Vi viser det gjennom Grønn bok, og jeg registrerer at representanten bare avfeier det, men vi er den første regjeringen som legger fram et ordentlig kunnskaps-

grunnlag om det. Så får vi se hva salen mener om hvilke tiltak som gjelder for å komme til 2030. Denne regjeringen viser hvordan vi kan komme dit. Igjen: Jeg håper vi kan gjøre det gjennom tiltak i Norge, for det er bra for Norge, bra for norske bedrifter og bra for norske kommuner, men vi er altså ærlige og åpne om dette – gitt der vi er nå, og det vi ser nå. Men så kan det hende at effekten av tiltakene våre blir større enn vi har trodd, og da kan det hende vi slipper å bruke kvoter.

Ola Elvestuen (V) [11:13:34]: Det er oppsiktsvekkende å høre på dette fra statsministeren. Det ene er når han viser til naturavtalen og naturmeldingen. Det er egentlig ingen nye tiltak fra regjeringens side. Det eneste man gjør, er at man dytter ansvar ned til kommunene, som om det er kommunene som har skrevet under på naturavtalen, og det er de som skal nå målene. Det er jo staten som må ta ansvar. Vi får 30 pst. vern, som jeg tror er det som ligger til grunn, men så er det ikke det regjeringen vil – å ha bevaring.

Så er det det statsministeren sier om å nå klimamålene, og at man har lagt fram Grønn bok, som viser hvordan vi skal nå målene. I Grønn bok – og i Grønn bok skriver byråkratene det sånn det er – står det:

«Det er derfor vanskelig å si hvorvidt og i hvilken grad budsjettet samlet sett bidrar til å redusere eller å øke klimagassutslippene.»

Hva er det statsministeren har lagt fram i budsjettet som gjør at klimagassutslippene går ned neste år?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:14:38]: Det er bl.a. en målrettet satsing for at vi skal få flere nullutslippskjøretøy av de tyngre kjøretøyene. Vi har gjort veldig mye framskritt på elbil. Det er bl.a. at vi nå har målrettede forslag om hurtigbåter, som vi har mange av langs norskekysten, og som gjør en viktig jobb. Det kan også bli en veldig spennende mulighet for norsk verftsindustri. Det er bl.a. det vi gjør for å få en ordentlig mat-svinnordning som hindrer at vi hiver mye mat. Det er også med på å kutte utslipp fra landbrukssektoren. Det er bl.a. det at vi nå har et mye sterkere Enova, som har fått et utvidet mandat til å gi bidrag til at vi får i gang nye virksomheter som kutter utslipp.

Når det gjelder å vurdere den samlede effekten av ett statsbudsjett, er det viktig å si at det ikke er lett å si akkurat hva det kommer til å utgjøre i tonn. Det har vi nå et ærlig virkemiddel på i Grønn bok, for det legges fram fra år til år, og blir vi liggende etter, varsler vi om det og sier at dette må vi altså håndtere på veien mot 2030. I 2030 skal vi ha nådd målene våre, og det kommer vi til å gjøre.

Presidenten [11:15:38]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Peter Frølich (H) [11:15:50]: Den samlede støtten til Ukraina for inneværende år ligger an til å bli på rundt 27 mrd. kr. I statsbudsjettet for 2025 reduseres den til 15 mrd. kr. Spørsmålet er kort og godt: Hvilken analyse av situasjonen i Ukraina er det som ligger bak regjeringens beslutning om nesten å halvere støtten til Ukraina?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:16:16]: Denne analysen delte vi med de parlamentariske lederne på Stortinget for tre–fire uker siden, da vi grundig gikk gjennom hvordan Nansen-hjelpen nå skal utvikles videre. Det vi sier der, er at slik vi har gjort det tidligere med nærmest å låne penger fra enden av Nansen-programmet i 2027 for å dekke inn at vi bruker mer penger enn planlagt i 2023 og 2024, skal det ikke lenger være. Vi skal også bevilge fullt ut i 2026 og 2027, og vi skal utvide støtten til og med 2030, altså tre år til. Det tar støtten – samlet sett, alt som er bevilget, og det vi vet ligger foran oss – fra om lag 75 mrd. kr til 135 mrd. kr.

Så har vi valgt en strategi som sier at de 15 mrd. kr som vi la i Nansen-hjelpen fra starten, 50–50 mellom sivil og militær støtte, nå ikke lenger er et tak, men et gulv. Det er det vi hvert år sier kommer til å ligge der. Så vil vi – anslagsvis, jeg regner med det er slik – to ganger i året vurdere om det er behov for og treffende for Norge å kunne bevilge mer enn det.

Tar vi 2024 som et eksempel, besluttet vi i revidert budsjett å bevilge 7 mrd. kr mer. Det var fordi vi så at de 7 mrd. kr kunne treffe behov som da gikk ut på mobilisering til luftforsvar, mer ammunisjon og investering i den ukrainske våpenproduksjonen. Så sier vi i dette statsbudsjettet at vi i nysalderingen vil foreslå ytterligere 5 mrd. kr til noen av de samme formålene. Nå handler det bl.a. om sammen med andre land å skaffe Patriot-luftvern som vi skal bidra til å kunne få på plass, og forsterket innsats for å bevare elektrisitetssystemet i Ukraina.

Dette er utviklingen. Analysen er 15 mrd. kr i bunnen, og så vurderer vi løpende, for vi ønsker at vi skal ha treffsikre satsinger. Den satsingen som da måtte komme første halvår 2025 som et eventuelt tillegg til de 15 mrd. kr som ligger der, får vi komme tilbake til, i god dialog med Stortinget.

Peter Frølich (H) [11:18:13]: Jeg hører at statsministeren sier at det nå er lagt et gulv for denne støtten, og så får vi se det an. Jeg tror vi, alle i denne salen, kan si at det er helt åpenbart at den støtten må opp. Vi kan ikke ha en vente-og-se-holdning i statsbudsjettet, spesielt ikke hvis man nå vet at midlene må komme i løpet av 2025, selv om det ville gjort Høyre veldig glad.

Ukraina kan i alle fall ikke vente. I forrige uke falt byen Vuhledar. I det øyeblikket vi står her, stormes byen Toretsk. I neste uke, eller i kommende uker, forventer man at

byen Pokrovsk kan falle. Det er modige soldater som holder overmakten tilbake, men det de trenger, er våpen, og det kan Ukraina produsere selv hvis vi gir dem pengene til det, og hvis vi gir pengene i statsbudsjettet. Så hvis det er sånn at regjeringen vet at disse pengene kan komme til nytte i Ukraina, og ukrainerne ønsker det selv, hvorfor kan man ikke legge det i statsbudsjettet på vanlig måte?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:19:20]: Nå håper jeg Høyre stokker sine bein, slik at de sier det samme når de parlamentariske ledere møter regjeringen og gir tilbakemeldinger og signaler på hvordan Nansen-hjelpen skal utvikles som det de gjør her i salen. Men jeg tar altså Høyres leder og lederen av utenrikskomiteens ord for at dette er en riktig linje å ligge på.

Jeg vil bare være litt forsiktig med å si at den norske støtten til Ukraina avgjør om den ene landsbyen faller eller ikke. Det er et drama som nå utspiller seg i Ukraina, og vi skal gjøre alt vi kan for å hjelpe til og bidra. Det er også derfor vi er i gang med støtte til at Ukraina selv kan produsere våpen som de har forutsetninger for. All erfaring viser at det kan gå raskere og være mer tilpasset. Næringsministeren var i Ukraina for noen få uker siden for å underbygge samarbeidet mellom norsk næringsliv og ukrainsk næringsliv. Vi har samarbeid med våre nordiske land, særlig Danmark, og med Nederland om å støtte opp om ukrainsk forsvarsindustri. Det skulle vært et møte i Ramstein på lørdag, som nå er avlyst, men vi jobber nært med bl.a. Tyskland og USA for å bidra til dette.

Peter Frølich (H) [11:20:25]: Jeg tror vi må oppklare litt hva som har skjedd i dette møtet mellom de parlamentariske lederne, for Høyre har ikke akseptert eller forhandlet om noe i dette Nansen-programmet. Dette er beskrevet som en erklæring fra regjeringens side. Vi må komme tilbake til diskusjonen om hvor nivået skal ligge, men jeg kan si her og nå at nivået må betydelig opp. 15 mrd. kr er et gulv, men spør vi ukrainerne, er det ikke i nærheten. Og hvis vi skal ta halvparten av det til militær støtte, er vi nede på et ganske minimalt nivå.

Hvis disse byene faller og faller og faller, kolliderer fronten. Da må man gjerne snakke som statsministeren gjør, om oppbygging og gjenoppbygging av Ukraina i 2030, men da er det ikke noe land å bygge opp. Hjelpen trengs nå, den er akutt. Ukrainerne ber oss om én ting, og det er å gjøre som våre gode naboer, Danmark, som går inn med midler direkte, som viser lederskap og handlekraft. På to måneder klarte de å finansiere 18 artillerisystemer ved å ta i bruk ukrainske fabrikker, personell på bakken.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:21:31]: Jeg kan bare si at vi i 2024 kommer til å bruke 27 mrd. kr til Ukraina. Det er ved å følge denne tilnærmingen at vi

styrker støtten, i tråd med konkrete prosjekter. Og mange av de prosjektene som representanten nå viser til, et annet land, er jo Norge med på å støtte. Vi er med på å støtte opp under Ukrainas egen våpenindustri. Nammo, et norsk-finsk selskap, er også aktivt engasjert i å støtte med oppskrifter på våpen og ammunisjon til Ukraina, så det er et prosjekt Norge følger.

Jeg vil si at nærmest å tilsidesette det vi gjør på sivil side når det gjelder å støtte elektrisitet, er jeg uenig i at man snakker ned. Det er mange ting som kan bidra til at det knaker ved fronten, det er hvis det faller sammen i samfunnet for øvrig. I den vinteren ukrainerne går inn i nå, tror jeg det er veldig viktig for Norge og motstandskraften i Ukraina at vi støtter ukrainsk energitilgang, både å reparere det som blir ødelagt, og også å sikre at de har nok til å fylle lagrene sine for vinteren.

Peter Frølich (H) [11:22:36]: Det er åpenbart ingen nedsnakking av å støtte sivile institusjoner, men det er en oppfatning blant våre partnere om at det aller viktigste nå er den militære situasjonen. Det er også det ukrainerne melder tilbake når man snakker med dem i Kyiv.

Ta f.eks. Sverige: På tre år leverer de for 75 mrd. kr i ren militær bistand – 75 mrd. kr i ren militær bistand. Det er et nivå som gir ukrainerne i alle fall en forutsigbarhet og trygghet knyttet til den militære situasjonen. Jeg håper at Norge også kan følge opp, for det dannes nok et inntrykk etter hvert – både i Norden, i Europa og også i Ukraina – av at Norge sakter akterut. Sånn ønsker vi ikke at det skal være, og sånn trenger det ikke å være. Vi kan være mer frampå og vise mer handlekraft. Vi kan være mer til stede, også inne i Ukraina. Jeg håper – og jeg spør statsministeren: Er det en plan fra regjeringens side å opprette f.eks. et Innovasjon Norge-kontor for å få nok kapital og næringsliv inn i Ukraina?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:23:46]: Dette er store og sammensatte spørsmål. Vi har lagt vekt på å gi støtte til Ukraina militært, helt i tråd med de behovene de har. Jeg skal ikke karakterisere hjelpen fra andre land. President Zelenskyj har sagt at nær halvparten av den hjelpen man har fått, er ikke egentlig det de trenger. Jeg tror Norge kommer veldig godt ut av det, både det vi bidrar med fra egne lagre, og det vi har bidratt med sammen med andre land for å skaffe, støtte et tsjekkisk initiativ for å skaffe ammunisjon, og å gå sammen med andre land om å sette sammen luftforsvarspakker som krever mye og egentlig et ganske kreativt arbeid for å sette sammen de rette komponentene. Her er Norge helt i front. Vi kan dette feltet fordi vi produserer NASAMS, forsvarssystemet fra Kongsberg.

Næringsministeren var i Ukraina i slutten av september, og vi skal sørge for at vi også har en kapasitet til å bistå norsk næringsliv der. Noen av de norske bedrift-

ene som har vært der før, kunne brukes til å veilede andre norske bedrifter som går inn. Vi gjør noe med garantiordningene som gjør det lettere å satse i Ukraina, som er et risikoland. Så her skal også Norge være med, i tråd med de forutsetningene vi har for å bistå.

Presidenten [11:24:44]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:24:53]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:24:54]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Mímir Kristjánsson til arbeids- og inkluderingsministeren, vil bli tatt opp av representanten Emma Watne.

Spørsmål 2, fra representanten Thorleif Fluor Vikre til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Bård Hoksrud.

Spørsmål 4, fra representanten Mari Holm Lønseth til justis- og beredskapsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 5, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Spørsmål 1

Presidenten [11:25:10]: Dette spørsmålet, fra representanten Mímir Kristjánsson til arbeids- og inkluderingsministeren, vil bli tatt opp av representanten Emma Watne.

Emma Watne (R) [11:25:27]: «I det siste har vi fått flere historier om folk som opplever å få sykemeldinger bestridt av sjefen, med andre ord: bedrifter som nekter å stole på legen. Tall fra Nav peker mot en tydelig økning i antall inntektsmeldinger der arbeidskjøper sår tvil om sykemelding. Bestridelsene er overrepresentert i bygg og anlegg og i vikarbyråbransjen, samt blant utenlandske arbeidsfolk – altså i bransjer med tøff arbeidsbelastning.

Er statsråden bekymret over denne utviklingen, og hva vil hun si til arbeidsfolk som får sykemeldingen bestridt?»

Statsråd Tonje Brenna [11:26:10]: La meg starte med å takke for et godt spørsmål og hilse representan-

ten velkommen. Selv om avsenderen har et annet navn enn det representanten har, er det hyggelig å treffes på denne måten.

For å få rett til sykepenger kreves det etter folketrygdloven at man er arbeidsufør på grunn av funksjonsnedsettelse som klart skyldes sykdom eller skade. Økonomiske og sosiale problemer gir ikke rett til sykepenger. Arbeidsgiver har ikke innsyn i diagnose og de medisinske opplysningene legen gir ved sykmelding. Som utgangspunkt må arbeidsgiver legge til grunn en sykmelding fra lege. Legene skal bare skrive ut sykmelding dersom de mener at de medisinske vilkårene er oppfylt.

Selv om det er en vanlig oppfatning at legen er den som sykmelder, er legens sykmelding i en sykepengesak formelt sett en sakkyndig uttalelse til et krav om sykepenger. Det er altså sånn at legens sykmelding kan overprøves. Noen ganger kan arbeidsgiver ha grunn til å stille spørsmål ved om en person fyller kravene for rett til sykepenger. Arbeidsgiver kan på den måten bidra til å forhindre at arbeidstakere urettmessig får utbetalt sykepenger. Jeg vil understreke at arbeidsgiver bare skal la være å utbetale sykepenger i arbeidsgiverperioden dersom det er en klar og berettiget mistanke om at den ansatte ikke er arbeidsufør på grunn av sykdom eller skade. Det å ikke få utbetalt sykepenger fra arbeidsgiver rammer arbeidstaker hardt. Sykepengene skal dekke lønnen som blir borte.

Arbeidstakere som ikke får sykepenger utbetalt fra arbeidsgiveren, kan henvende seg til arbeids og velferdsetaten og be om at etaten utbetaler sykepengene. Arbeids- og velferdsetaten vil ha tilgang til alle de medisinske opplysningene i saken og vil ha bedre grunnlag for å kunne vurdere om vilkårene for rett til sykepenger er oppfylt. Dersom arbeids- og velferdsetaten kommer fram til at vilkårene er oppfylt, vil etaten utbetale sykepenger til arbeidstakeren og kreve refusjon fra arbeidsgiveren.

Tall fra Arbeids- og velferdsdirektoratet tyder på at det har vært en viss økning i antall bestridelser av sykmeldinger. Samtidig er antall bestridelser svært lav i forhold til det totale antall sykmeldinger. Så langt i år er det registrert i overkant av 1 200 inntektsmeldinger med tvil om arbeidsuførhet av totalt 575 000 inntektsmeldinger. Jeg vil selvfølgelig følge med på utviklingen på dette området.

Emma Watne (R) [11:28:37]: Jeg takker statsråden for svaret.

I FriFagbevegelse kunne vi lese om hotellarbeider Olav Jensen, som måtte vente på sine sykepenger i over ni måneder da arbeidsgiver bestred hans sykmelding. Det var først etter at han hadde klaget på vedtaket fra

Nav og begynt på en anke til Trygderetten, at han fikk sykepengene sine utbetalt.

Det er helt urimelig at arbeidsfolk skal stå uten inntekt i nesten ett år når de er syke. Det er arbeidsgiver som har ansvaret her, men det har også Nav. Saksbehandlingstiden var altfor lang. Velferdssystemet bør styrkes, sånn at dette ikke skjer igjen. Enten må arbeidsgivers mulighet til å sabotere sykepengeutbetalingen stoppes, eller så må Nav bli langt raskere i sin behandling av såne saker. Hva synes statsråden om at saksbehandlingstiden er så lang?

Statsråd Tonje Brenna [11:29:31]: Jeg kjenner ikke akkurat dette tilfellet, men hvis det er slik representanten beskriver det, er åpenbart saksbehandlingstiden for lang. Det er dramatisk for den enkelte å bli stående uten inntekt, spesielt hvis det ikke er noen grunn til å bestride sykmeldingen. Derfor har vi jo dette sikkerhetsnettet ved at Nav da skal utbetale sykepenger i mellomtiden – hvis arbeidsgiver har bestridt sykmeldingen.

Jeg vil likevel si at det er viktig at arbeidsgiver kan bestride sykmeldinger, selv om det egentlig ikke er noe vi liker at skjer, for ideelt sett hadde det vært tillit både mellom lege, den ansatte og arbeidsgiver. Det er allikevel viktig at dette er mulig å gjøre, rett og slett fordi vi må være sikre på at den som har rett på sykepenger, får det, og at den som ikke skal ha det, ikke får det. Det må også være trygghet i alle deler av de institusjonene som skal samarbeide, for at regelverket håndheves på riktigst mulig måte.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Emma Watne (R) [11:30:29]: Jeg vil omtale sykelønnsordningen som juvelen i det norske velferdssystemet. Faktisk skryter noen av at den er verdens beste. Men det er allikevel klasseforskjeller i hvordan den fungerer. For politikere og for andre i andre yrker der man har typisk høy lønn og behagelige dager på kontor, er det en selvfølge at arbeidsgiver betaler lønnen i tide, enten man er syk eller frisk.

I mange av de tøffe yrkene må man få sykepengene sine utbetalt fra Nav, og det er deres sykmeldinger som oftest blir bestridt. Det er ingen grunn til å tro at tømrere jukser mer enn ingeniører. Likevel får tømrerne oftere nei. Det er den som skal ha sykepenger, som er den svake part. Vil statsråden endre reglene, sånn at alle bedrifter har en plikt til å forskuttere sykelønn?

Statsråd Tonje Brenna [11:31:27]: Jeg mener at vi ikke er der nå at det er behov for særskilte tiltak for å håndtere dette. Men jeg mener generelt at det er viktig at Nav har de ressursene Nav trenger for å kunne hånd-

tere den saksmengden de til enhver tid får, og at de kan være etterrettelige i møte med den enkelte, ved f.eks. bestridelse av sykepenger dersom man skal få pengene sine utbetalt fra Nav isteden.

Så vil jeg si at vi skal være litt forsiktige med å karakterisere det sånn at den som jobber på kontor, alltid har behagelige dager og alltid får sine rettigheter ivaretatt, aldri kommer i konflikt på arbeidsplassen eller aldri får bestridt sin sykmelding, mens folk som jobber i industri eller bygg og anlegg, i hotell- og restaurantbransjen eller andre steder, alltid har det vanskelig. Det å få bestridt sin sykmelding kan skje nær sagt uansett hvor du jobber. Det kan også være at det er uenighet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker om disse tingene uansett hvor du jobber. Jeg mener at vi må ha et system for trygghet for den enkelte ansatte, og også i stort gjennom Nav, som gjør at uansett hvem du er, og uansett hvor du jobber, skal den måten systemet behandler deg på, være etterrettelig og rettferdig.

Spørsmål 2

Presidenten [11:32:35]: Dette spørsmålet, frå representanten Thorleif Fluor Vikre til helse- og omsorgsministeren, vil verta teke opp av representanten Bård Hoksrud.

Bård Hoksrud (FrP) [11:32:50]: Først vil jeg få lov til å gratulere statsråden med bursdagen i dag. Det er hyggelig.

«I desember 2022 sendte regjeringen på høring et forslag om å lovfeste at unge ikke kan bosettes på sykehjem mot sin vilje. Høringsfristen gikk ut i mars i 2023, men til tross for dette har det enda ikke skjedd nødvendige endringer som sikrer at barn, unge og voksne under 50 år ikke skal bo på sykehjem mot sin vilje.

Når planlegger regjeringen å fremme et lovforslag for Stortinget om å hindre at barn og unge bosettes på sykehjem mot sin vilje?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:33:25]: Takk for spørsmålet, og jeg må også få takke representanten for en hyggelig hilsen. Jeg vil også si til representanten at jeg har gledet meg til at Stortinget skulle komme i gang igjen, og jeg ser fram til friske og gode diskusjoner også det neste halvåret.

Jeg kan forsikre om at regjeringen fullt ut anerkjenner den menneskelige uverdigheten og de følelsesmessige utfordringene som både brukere og deres pårørende står overfor når det gjelder spørsmål om bosetting i sykehjem. Jeg forstår godt den belastningen som oppstår når barn og unge blir plassert på sykehjem mot eget ønske. Regjeringen er selvsagt, sammen med Stortinget,

engasjert i å finne løsninger som setter pasientene og brukerne i sentrum.

Barn og unge voksne skal ikke oppleve å bli plassert i sykehjem uten sitt eller pårørendes samtykke. Det er en grunnleggende rettighet som regjeringen vil beskytte. Så må vi samtidig sørge for at tjenestetilbudet som tilbys, er både verdig og faglig forsvarlig.

Regjeringen er helt enig i målet om at ingen personer under 50 år skal bosettes på sykehjem mot eget ønske, og vi tar konkrete grep for å nå dette målet. Vi iverksetter flere tiltak for å sikre at ingen blir plassert i sykehjem mot sin vilje uten at det er ytterst nødvendig, og da i en kortere periode. Derfor vil regjeringen be statsforvalterne om å intensivere sin oppfølging av kommunene hvor barn og unge fremdeles bosettes på sykehjem. Statsforvalterne vil nå arbeide mer målrettet for å støtte hver enkelt kommune i å finne alternativer og mer egnede løsninger.

Videre vil departementet klargjøre meget tydelig overfor alle landets kommuner hva som er gjeldende rett, og vi kommer til å understreke forventningene om at unge personer ikke skal bosettes i sykehjem mot sin vilje. Det mener jeg er et klart signal om at regjeringen mener alvor, og at vi også forventer at kommunene prioriterer dette arbeidet høyt.

Regjeringen vil også overvåke utviklingen i antall barn og voksne som bor på sykehjem mot sin vilje. Heldigvis er det tallet lavt, men vi mener likevel at vi må rette en innsats mot dette, så lenge det er behov for det. Det å få bedre tallgrunnlag og fortløpende kartlegge og overvåke situasjonen vil også gi oss en indikasjon på om de tiltakene som er satt i gang, og som nå settes i gang, har ønsket effekt. Det vil også gi oss et utgangspunkt for å vurdere om det er behov for ytterligere tiltak.

På denne bakgrunn mener regjeringen at det nå ikke er behov for lovendringer, og har derfor i budsjettproposisjonen foreslått å oppheve anmodningsvedtakene om lovforbud mot bosetting av barn og unge på sykehjem. Jeg vil da understreke, og være veldig tydelig på, at hvis de tiltakene vi nå har satt i gang, ikke viser seg å ha tilstrekkelig effekt, vil vi komme tilbake til Stortinget med dette på egnert måte.

Bård Hoksrud (FrP) [11:36:22]: Jeg har lyst til å sitere noe sosialminister Hill-Marta Solberg fra Arbeiderpartiet refererte til i en spørretime i 1996: «(...) det er en uverdigg situasjon at yngre funksjonshemmede bor i alders- og sykehjem, og at de bør få tilbud om å få flytte ut så snart som mulig.»

Stortinget anmodet om og vedtok i 2020 og i 2018 at man skal sørge for at ingen unge blir plassert på sykehjem. Resultatet er at det fortsetter, og nå sier statsråden at han ikke har tenkt å følge opp de vedtak Stortinget

har fattet – etter snart 30 års erfaring med at unge mennesker blir plassert på sykehjem. Jeg er ganske overrasket over at dette er svaret fra statsråden, når vi ser resultatene. Hvordan kan statsråden fortsette å la det være sånn? Vet statsråden hvor mange som nå bor på sykehjem mot sin vilje? Det kunne vært interessant å vite.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:23]: Det er en av de tingene vi vil be statsforvalterne om å få bedre tall på. Meg bekjent snakker vi om et lavt antall, men jeg mener fremdeles det antallet er for høyt. Det er grunnen til at vi nå setter i gang de tiltakene jeg redegjorde for.

Det å lovfeste et generelt forbud er relativt innngripende i kommunenes rett til å organisere sitt velferdstilbud på en god måte. Det kan være eksempler der det er kulant i svært korte perioder, og i påvente av et bedre, mer helhetlig og langsiktig tilbud, også fordi vi har et sørge-for-ansvar for at innbyggerne våre – også de unge – har et forsvarlig tilbud. Basert på de høringsinnspillene som kom da dette ble sendt på høring, og at regjeringen mener det er raskere og bedre veier til målet, så er det det som ligger til grunn for den helhetlige vurderingen om at det per nå ikke vil være riktig med et lovenndringsforslag, men jeg utelukker ikke at det kan bli aktuelt i fortsettelsen.

Bård Hoksrud (FrP) [11:38:27]: Jeg synes det er trist av statsråden, når vi altså har 30 års erfaring. Senest i noen av de siste årene har det vært en økning i antall unge som blir plassert på sykehjem mot sin vilje. Statsråden var ikke sikker på tallet, men det tallet vi i hvert fall fikk for fjoråret, var altså at 78 unge under 50 år bor på sykehjem. 21 av dem bor der mot sin vilje. Jeg mener det allikevel viser at det ikke hjelper å si til kommunene at de må ta tak i dette, når erfaringen er så langvarig og så tydelig, og resultatene faktisk har vist at det blir plassert nye unge mennesker på sykehjem.

Det var en skoleklasse eller kanskje flere her i stad. Noen av dem kan risikere, med den politikken og det som skjer ute i kommunene, at de eller andre i et gitt tilfelle blir plassert på et sykehjem mot sin vilje.

Statsråden sier at han ikke har tenkt å følge opp anmodningsvedtak over flere år. Hvordan kan han mene at det er riktig medisin?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:34]: Jeg vil igjen takke for spørsmålet og engasjementet. Jeg tror vi her er helt enige i sak, og så er spørsmålet hva som er riktig og effektivt å gjøre.

Jeg synes det er leit at dette har vært en problemstilling over såpass mange år, for jeg mener at en del av disse tilfellene kunne vært unngått med velvilje og fleksibilitet fra kommunenes side. Det er derfor vi nå foretar grep, både ved å be statsforvalterne – som jo er statens forleng-

ede arm rundt om i Kommune-Norge – følge ekstra opp i de kommunene dette foregår i, og gjennom å klargjøre overfor kommunene hva som er gjeldende rett, være veldig tydelig på de forventningene vi har, og ikke minst også overvåke disse tallene. Vi må skille mellom eksempler der man har kortvarige opphold i en sykehjemslignende institusjon fordi det er det beste tilbudet akkurat der og da, og de som mot sin vilje er i sykehjem over tid. Det siste mener jeg ikke skal skje i Norge.

Spørsmål 3

Frank Edvard Sve (FrP) [11:40:49]: «Då Nasjonal transportplan vart behandla i juni 2024, var Møreaksen teke heilt ut av 12-årsplanen. Gjennom fleire spørsmål til statsråden har eg stilt spørsmål ved korleis Statens vegvesen region midt får høve til å fortsette med planlegging, pengebruk og ressursbruk på eit prosjekt som er heilt ute av NTP. Ein reguleringsplan er gyldig i ti år. No planlegg Statens vegvesen mudring på Vik-sida og massedeponi for tunnelmasse frå Møreaksen i Molde.

Kan statsråden forklare dette pengesløseriet?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:41:27]: Først vil jeg få opplyse representanten om den fullmakten som Stortinget har gitt for investeringsprosjekter.

Statens vegvesen har en generell fullmakt til å pådra forpliktelser knyttet til planlegging, forberedende arbeider og grunnverv av prosjekter som ikke har fått vedtatt kostnadsramme i Stortinget. Den fullmakten er omtalt i Prop. 1 S for Samferdselsdepartementet.

Prosjektet E39 Vik–Molde, altså Møreaksen, ligger nå i utviklingsporteføljen i ny nasjonal transportplan, så beskrivelsen av den som helt ute er det grunn til å sette spørsmålstegn ved. Det betyr at det ikke er rom for å realisere prosjektet i sin nåværende form i tolvårsperioden, men det vil likevel kunne være aktiviteter på strekningen i perioden.

Statens vegvesen slutfører nå de allerede igangsatte planleggingsprosessene på pågående prosjekter. Dette er for at arbeidet eventuelt skal kunne gjenbrukes på et senere tidspunkt.

I svar på skriftlig spørsmål fra representanten Sve har jeg forklart hvilke planprosesser Statens vegvesen slutfører i prosjektet. Jeg vil gjenta det her nok en gang. Statens vegvesen har sendt inn en søknad til Statsforvalteren om sjøfylling m.m. på strekningen E39 Vik–Molde. Arbeidet med dette startet tilbake i desember 2022. Søknaden er foreløpig ikke godkjent, men statsforvalteren har startet saksbehandling av søknaden, som har vært til høring.

Jeg vil til slutt understreke det som er et veldig viktig poeng, nemlig at Statens vegvesen selvfølgelig ikke vil

sette i gang byggeaktiviteter på prosjekter som ikke er prioritert i NTP.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:43:16]: Ja, det er på utbyggingsprosjekt, men dette prosjektet er ikkje eit utbyggingsprosjekt. Det er teke heilt ut av NTP, og regjeringa har sjølv skrive kva som er det vesle som Statens vegvesen får lov til å vurdere. Dei skal få vurdere nokre løysingar som ikkje inneber den undersjøiske tunnelen som ein no planlegg massedeponi og reguleringsplanar for.

Det er altså oppstandelse i fylket. Fylket forstår det rett og slett ikkje. Innbyggjarane forstår ikkje eit slikt pengesløseri. I andre samanhengar der ein har ete kake – f.eks. regjeringsmedlemer i samanheng med Voldatunnelen og NTP – går Statens vegvesen ut og seier at ein ikkje skal bruke ei krone fordi det ligg i siste periode, og så ser ein at ein her sløser vekk masse ressursar, bind opp masse ressursar i statlege instansar, på eit prosjekt som er heilt ute av NTP. Spørsmålet er rett og slett: Korleis er det mogleg at ein vidarefører dette når det gjeld Møreaksen, mens når det gjeld f.eks. Voldatunnelen, seier Statens vegvesen nei?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:44:19]: Representanten Sve lytter jo ikke til det jeg sier. Jeg sier at dette prosjektet nå er i utviklingsporteføljen i Nasjonal transportplan, og man skal fullføre de påbegynte planprosessene. Det er for å kunne ta vare på de verdiene, for når et prosjekt har havnet i utviklingsporteføljen, er det ikke en gravplass, som noen tror. Jeg vet at representanten Sve kunne ønske at det var slik, men slik er det ikke. Det er prosjekter som en kan vurdere å ta inn i NTP ved senere rullering. Vi vil selvfølgelig forutsette fra Samferdselsdepartementets side at når Statens vegvesen kommer med sin planportefølge, er det planporteføljen som skal prioriteres når det gjelder planmidler i de kommende årene.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:45:02]: Eg hadde håpt at dette prosjektet var ganske godt grave ned, og det er det nok også. Eg vil egentleg be statsråden om å lese sin eigen NTP, for når det gjeld Hordfast f.eks., står det at ein skal vidareføre planlegginga. Det står det ikkje når det gjeld Møreaksen. Når det gjeld Møreaksen, står det om nokre andre bestillingar. Det Statens vegvesen gjer her, er fullstendig i strid med det som regjeringa sjølv har sagt. Det er spesielt, og det håper eg statsråden forstår. Når utbyggingsdirektøren i Statens vegvesen i møte i fylket framleis uttalar at Møreaksen skulle vore bygd, og framleis bruker pengar på eit prosjekt som er ute av NTP, og som har fått nokre heilt andre bestillingar, vert det oppstandelse. Det vert forakt mot den måten å bruke pengar på, og det vert egentleg mistillit

mot Statens vegvesen. Forstår statsråden at dette ikkje er bra, når det faktisk er i strid med regjeringa sin eigen NTP og dei bestillingane regjeringa sjølv har gjeve?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:02]: Det forelå en NTP som var behandlet av Stortinget. Den er gyldig inntil inneværende år, og i den planporteføljen var dette prosjektet inne. Derfor var det igangsatt planleggingsaktivitet på prosjektet, basert på den NTP-en. Statens vegvesen jobber nå med å avslutte de påstartede prosessene på en hensiktsmessig måte.

Jeg tror ikke representanten Sve og jeg er så uenige om hvordan man skal forholde seg til prosjekter som ikke er prioritert i planporteføljen. De skal selvfølgelig ikke brukes mye ressurser på, men jeg tror at representanten Sve er enig med meg i at det er klokt å ta vare på de verdiene som er lagt inn i et slikt prosjekt. Nå er han riktignok dundrende uenig i prosjektet. Han vil ikke ha det prosjektet. Jeg har aldri uttalt det, og Stortinget har heller aldri uttalt det. Det ligger nå i en utviklingsportefølge, og det betyr at prosjektet på et eller annet tidspunkt kan komme tilbake i en eller annen form. I tillegg har regjeringen gitt en slags bestilling på hvordan man kan løse ut prosjektbehovet på denne strekningen.

Spørsmål 4

Fra representanten Mari Holm Lønseth til justis- og beredskapsministeren:

«Antall bedragerier og svindelforsøk øker. Kriminelle nettverk utnytter smutthull i offentlige ordninger og bruker kyniske metoder for å stjele penger fra folk. I alt for stor grad blir saker om bedrageri henlagt, og mange etterforskes ikke på en god nok måte. Mange som utsettes for denne typen kriminaliteten, opplever at politiet ikke har kapasitet eller kompetanse til å ta tak i disse sakene.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at politiet har ressurser til å håndtere denne typen kriminalitet på en bedre måte?»

Presidenten [11:47:00]: Spørsmål 4 er trukket.

Spørsmål 5

Presidenten [11:47:04]: Dette spørsmålet, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, vert svara på av helse- og omsorgsministeren på vegner av klima- og miljøministeren.

Sofie Marhaug (R) [11:47:14]: «Tror regjeringen man vil oppnå målet om 30 pst. restaurering av den ødelagte naturen med regjeringens tiltak slik de er skis-

sert i den nylig framlagte norske handlingsplanen for naturmangfold?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:47:32]: Takk for spørsmålet. Regjeringen har veldig nylig lagt fram Meld. St. 35 for 2023–2024, Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Meldingen er en helt ny norsk handlingsplan for naturmangfold og viser hvordan Norge skal bidra til de 23 globale målene som er nedfelt i naturavtalen, som Norge også under denne regjeringen har vært en ivrig pådriver for.

I meldingen lanserer vi en mer helhetlig og systematisk naturpolitikk. Den er helhetlig fordi handlingsplanen omfatter hele Norge og mobiliserer alle sektorer som er i berøring med natur. Den er systematisk fordi vi nå får på plass et etterlengtet system for naturarbeidet i Norge, noe vi så langt har manglet. I tillegg fremmer vi en rekke ulike tiltak for å styrke norsk natur.

Målet om å iverksette effektiv restaurering av minst 30 pst. av arealene med forringede økosystemer på land og i hav er et globalt mål. Dette globale målet skal Norge selvsagt bidra til. Vi har kommet godt i gang med restaurering av myr og annen våtmark, og vi har en nasjonal strategi for restaurering av vassdrag, med mål om å restaurere minst 15 pst. av de forringede vassdragene innen 2030. Vi restaurerer også den artsrike naturtypen åpen kalkmark, sanddyner og flere andre truede naturtyper.

I handlingsplanen som vi nettopp har lagt fram, setter vi mål om å øke innsatsen for naturrestaurering i Norge fram mot 2030. Vi vil i den forbindelse klargjøre omfanget av arealer som er forringet eller ødelagt både på land og i kyst- og havområdene. Gjennom tiltak for å styrke kommunenes kompetanse og kapasitet, veiledning og eksisterende tilskuddsordninger vil regjeringen videre legge til rette for at kommunene kan bidra med restaurering av natur. Samtidig skal vi legge til rette for restaurering internasjonalt gjennom klima- og skoginitiativet. For å støtte opp om den økte innsatsen for naturrestaurering foreslår regjeringen å øke midlene til naturrestaurering med 30 mill. kr i neste års statsbudsjett.

Vi setter ikke nå et prosentmål for restaurering i Norge. Det er fordi vi mener det er lurt å skaffe seg en bedre oversikt over hvilken natur som er forringet eller ødelagt, før vi mer konkret vurderer hva et konkret mål for restaurering i Norge kan være. Det mener vi også vil bidra til at vi får restaurert der det gir mest nytte for samfunnet.

Sofie Marhaug (R) [11:50:10]: En ting statsråden har helt rett i, er at vi ikke vet hvor mye natur som er ødelagt, og at vi ikke har noen oversikt over hvor mye som har blitt restaurert siden Stortinget f.eks. i 2016 vedtok et mål om 15 pst. restaurering innen 2020, som

ikke har blitt fulgt opp. Vi er bakpå. Jeg hører statsråden peke på globale målsettinger i stedet for å sette nasjonale mål, og at han peker på kommunene. Samlet sett er det en form for ansvarsfraskrivelse når man på den siden peker på andre land og på den andre siden peker på kommunene. Det er satt av 30 mill. kr, blir det sagt her. Det er riktig, men miljøorganisasjonen Sabima har regnet ut at å restaurere 15 pst. forringet natur vil koste 50 mrd. kr. Å restaurere 30 pst. – hvis vi hadde satt det målet FN har – ville kostet 100 mrd. kr.

Jeg gjentar spørsmålet: Tror regjeringen selv på at man er i nærheten av å nå de målene?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:51:16]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Jeg er veldig glad for det sterke engasjementet for både klima og natur, for det er to kriser vi skal håndtere samtidig. Vi skal stoppe global oppvarming, men vi må også ta vare på biologisk mangfold, natur- og artsmangfold som nå globalt ødelegges i et tempo vi aldri har sett før. Vi gjør uopprettelig skade, og det er svært, svært, svært alvorlig – spesielt fordi vi vet at her går det an å få til resultater. Jeg er veldig stolt over at vi har lagt fram en helhetlig naturmelding, men den løser jo ikke alle utfordringene, ei heller med finansieringen. Det er viktig å ha klart for seg at målet på 30 pst. er et globalt mål. Det har Norge sluttet seg til. Norge var en tydelig pådriver for at denne avtalen skulle komme i stand. Vi starter nå et veldig viktig arbeid, som representanten selv sier, nettopp med å kartlegge og se hva som kan være realistisk å sette som mål i Norge. Vi vil også komme tilbake til Stortinget med den vurderingen, den rapporten. Da får man se på om det er grunnlag for å sette et sånt mål, og det er først da vi kan svare på om vi kan nå det målet.

Sofie Marhaug (R) [11:52:19]: Jeg hadde håpet at den kartleggingen allerede skulle ligge i naturmeldingen. Det var jo noe av poenget med å be om en melding. Hvis man først skal bruke retorikken med at dette er et globalt mål, tilsier jo Norges arealer at vi sannsynligvis bør ta mer enn 30 pst., ikke minst hvis vi inkluderer havområdene. Jeg kjøper ikke helt den ansvarsfraskrivelsen som ligger i den retorikken. Samtidig er det ikke noen uenighet om problembeskrivelsen, men det er en voldsom avstand mellom problembeskrivelsen og de konkrete tiltakene man iverksetter for å få dette til. 30 mill. kr er ingenting. Samtidig kutter regjeringen i naturvern. De kutter nesten en halv milliard i skogvern, som er bra for både klima og natur, og så tror man at man skal være i nærheten av å nå disse målene. Regjeringen har jo en politikk for å ødelegge mer natur.

Igen er spørsmålet: Hvordan skal man klare å restaurere natur uten tilførsel av friske midler, ressurser og politiske verktøy?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:53:25]: Det er jo nettopp det regjeringen gjør gjennom bl.a. 30 mill. kr i det forslaget til statsbudsjett som nå ligger til behandling i Stortinget, gjennom at vi har fått på plass denne naturmeldingen, som varsler et linjeskifte i systematikken – det at hele Norge skal være med på dette, at vi må kartlegge bedre, at vi også skal vurdere hvilke eventuelle nasjonale mål vi kan sette – og gjennom alt det vi allerede er i gang med når det gjelder myr, annen type restaurering og å ta vare på naturmangfoldet. Dette er en melding som har mange konkrete tiltak, så det er overhodet ikke noe forsøk på ansvarsfraskrivelse. Snarere tvert imot sier jeg jo at dette er et veldig viktig arbeid som fortjener mer oppmerksomhet og flere tiltak, og at Norge har gått i bresjen internasjonalt for å få til den globale naturavtalen. Vi hadde jo ikke gjort det hvis vi

ikke mente at Norge skulle bidra, men da må vi også ha kunnskap om og kartlegge på en god måte hva som kan være Norges bidrag. Det vil vi komme tilbake til Stortinget med.

Presidenten [11:54:27]: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [11:54:29]

Referat

Presidenten [11:54:30]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Det er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 11.55.
